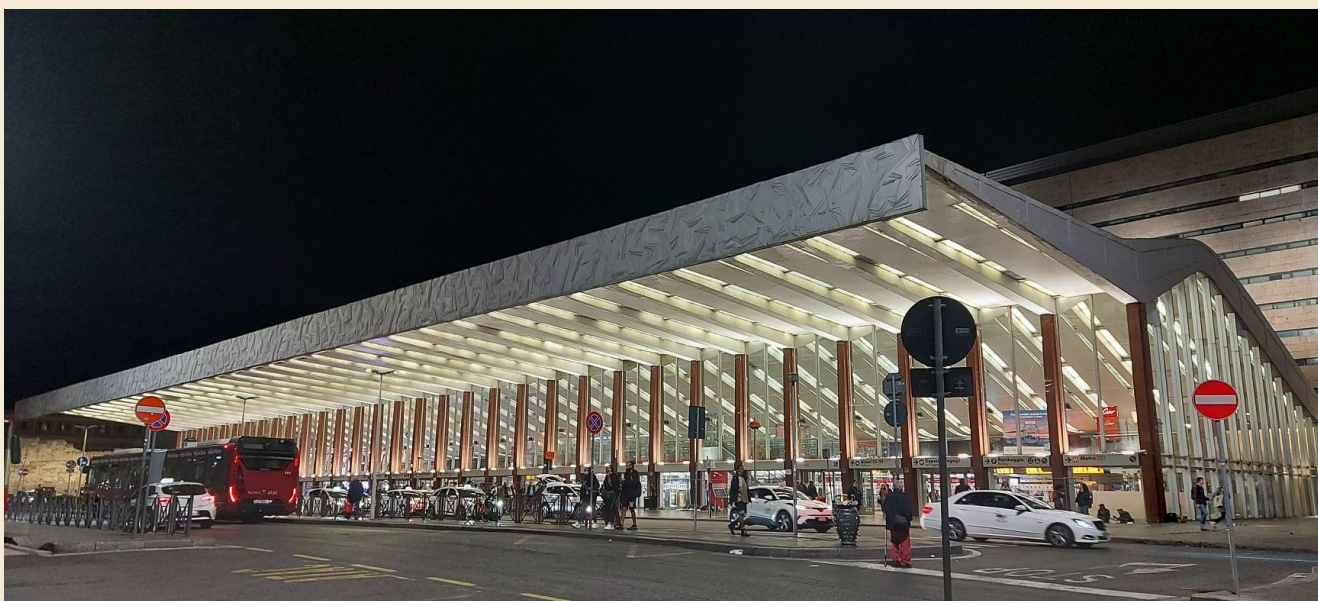

RÓMA

2021. október

Rómában a nyári időszakban havi két esős napot valószínűsítenek, októberre nyolcat. Nekünk szerencsénk volt, szinte végig napsütés és kellemes meleg volt. A sztenderd látnivalókon kívül két fő vonalat követtünk. Igyekeztünk megnézni **Lorenzo Bernini** munkáit és a múlt század harmincas éveinek építészeti emlékeit. Persze belefért még néhány más érdekesség is...

Róma központi pályaudvara a **Termini** a közeli Diocletianus fürdői (Thermae) után kapta nevét. Az 1862-ben megnyitott pályaudvart 1930 és 1950 között átépítették, a képen is látható homlokzati fríz Amerigo Tot munkája.

A **Termini fogadócsarnokának** elegáns ívű födém szerkezete.

Az első Bernini szökőkút, amit láttunk, a **Triton kút** volt. A halfarkú tengeristen szobrát Lorenzo Bernini 1643-ban készítette.

Kis pihenő szerény szállásunk előtt, a **Barberini tér** közelében.

Következő utunk a **Santa Maria della Vittoria** templomba vezetett. **Bernini csodálatos műve, a Szent Teréz elragadtatása** a maga idejében (1652) kissé botrányosnak számított, pedig csak a Szent saját leírását követte: "Az angyal dárdáját többször beledöfte szívembe. Nyögést csalt ki belőlem, a borzasztó kín oly végtelen gyönyörűséget okozott, hogy lehetetlen volt azt kívánnom, hogy megszűnjék".

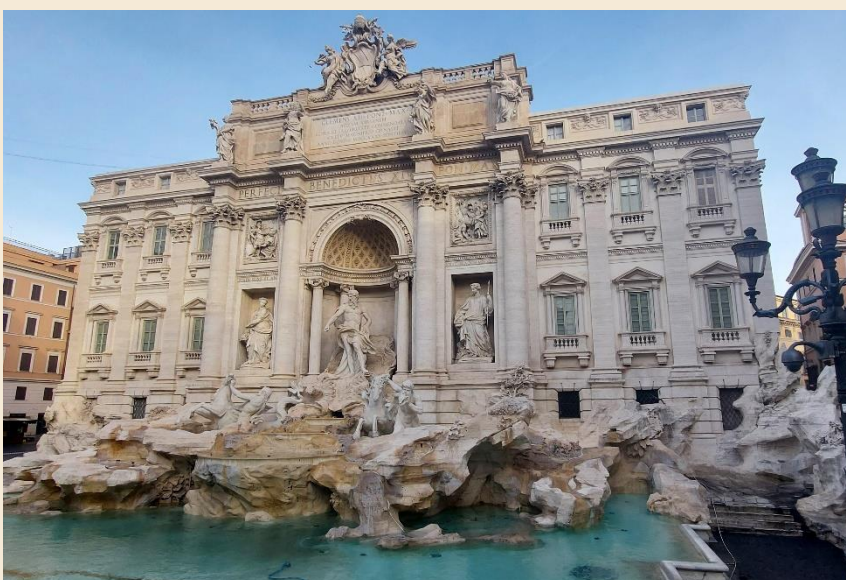
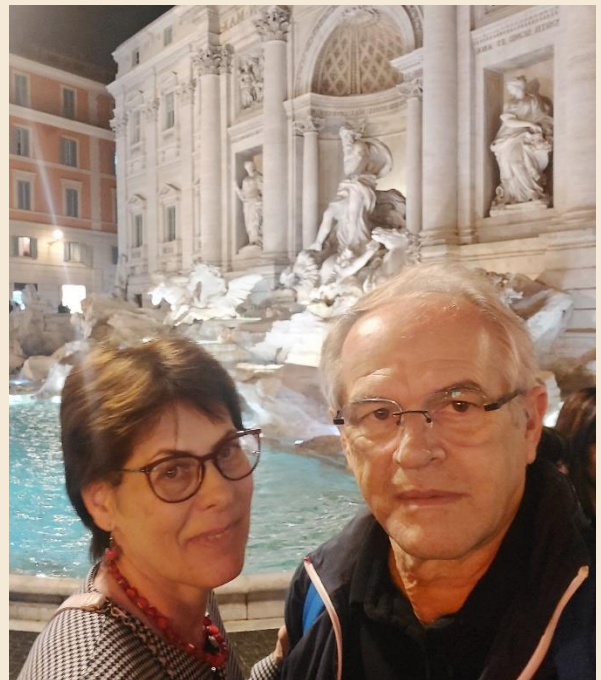

↑ A Santa Maria della Vittoria templom homlokzata, belső tere és mennyezete. ↓ Este a Trevis-kútnál

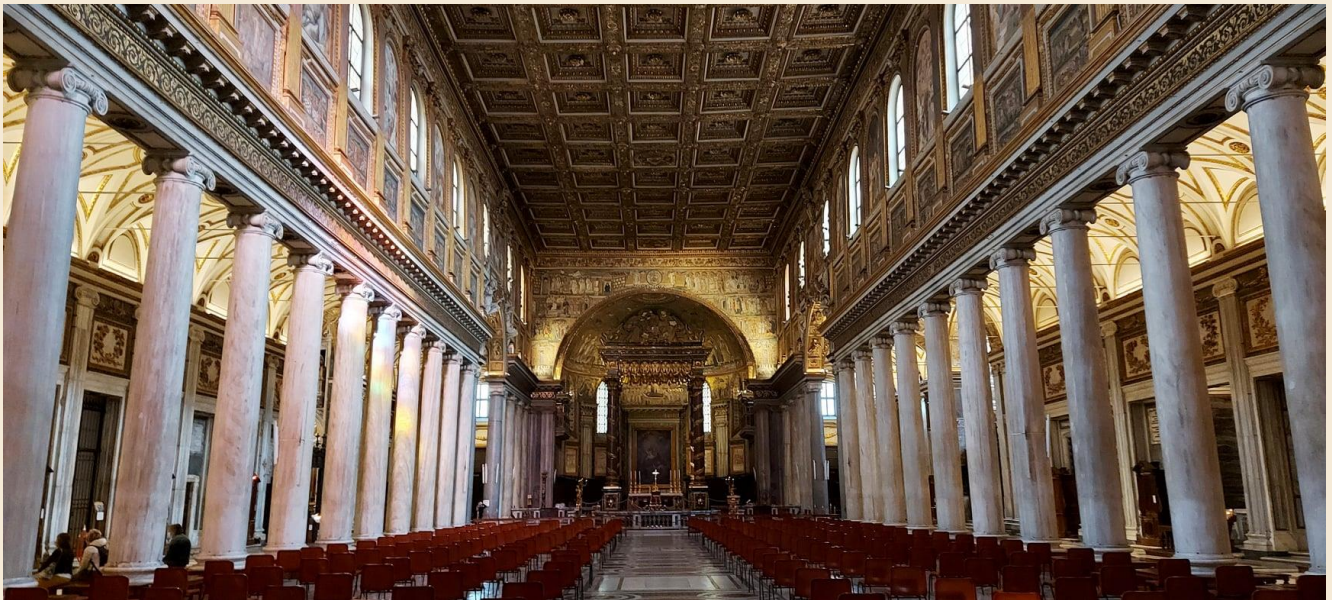

A **Trevi-kút** esti fényben. Az egykori Agrippa fürdőt tápláló Aqua Virgo vízvezetékét felhasználó kút és szoboregyüttes Niccolò Salvi tervei alapján 1762-re készült el.

Igen, mi is ott voltunk a tömegben, de pénzt nem dobáltunk...

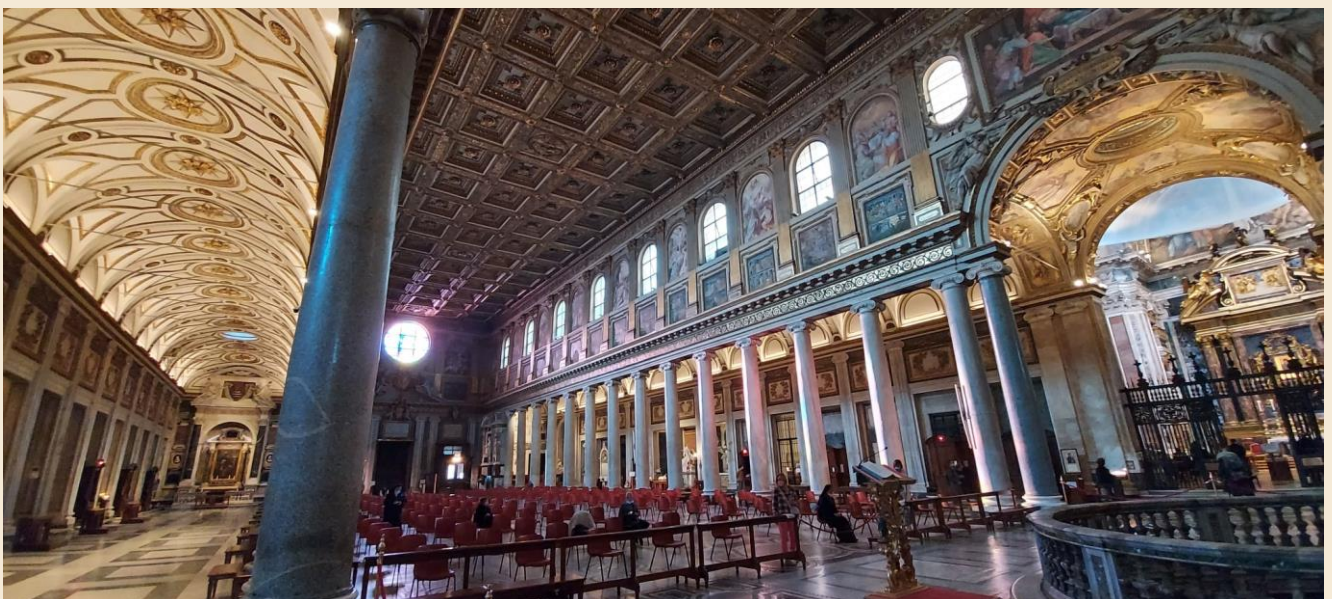
Reggel visszamentünk és még egyszer megnéztük.

A **Santa Maria Maggiore** lenyűgöző belső tere a többszöri átépítés ellenére megőrizte korai bazilikális térrendszerét.

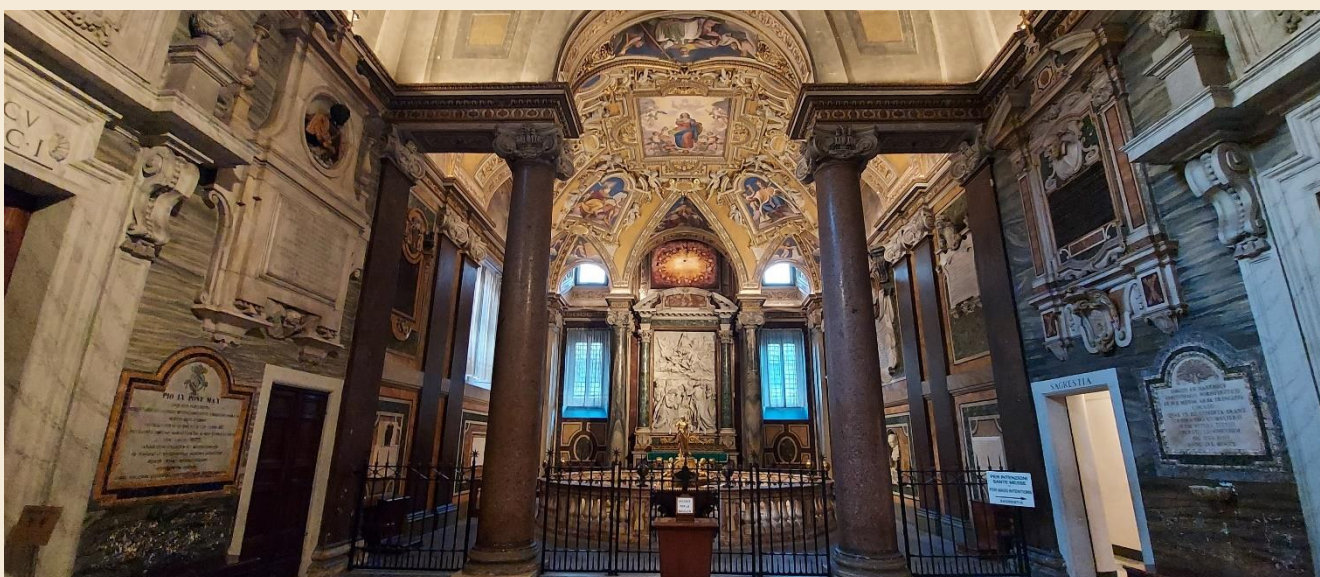
A **Santa Maria Maggiore** Róma legfontosabb Szűz Mária kegyhelye. Az apszis aranyozásai Mária megkoronázását ábrázolja (1295).

A szentély felől készült kép jól mutatja a **Santa Maria Maggiore** térrendszerét. A főhajó 15. századi kazettás mennyezetét az Újvilágból származó arannyal vonták be.

← A diadalív és az apszismozaik mellett ezért jöttünk ide. **Lorenzo Bernini szerény síremléke** az oltártól jobbra eső lépcsőnél található. Δ ↓ A **Santa Maria Maggiore** homlokzata reggeli fényben.

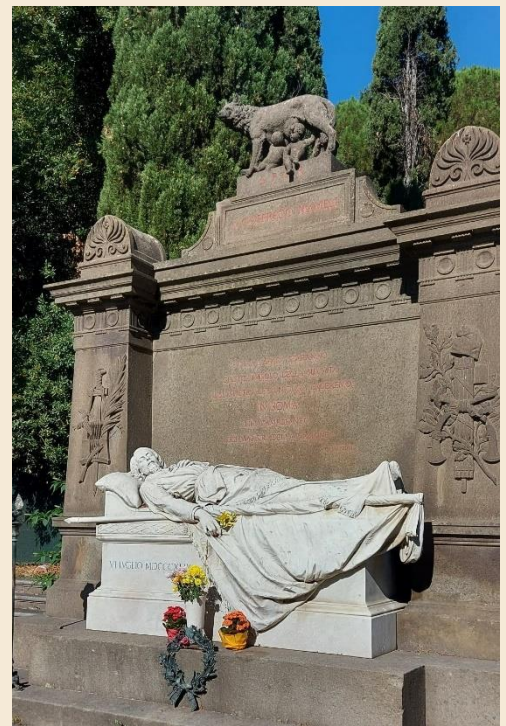

Ez már a **Cimitero del Verano**, a **Hírességek Temetője**. Itt nyugszik többek között Alberto Moravia, Marcello Mastroianni és Vittorio de Sica is.

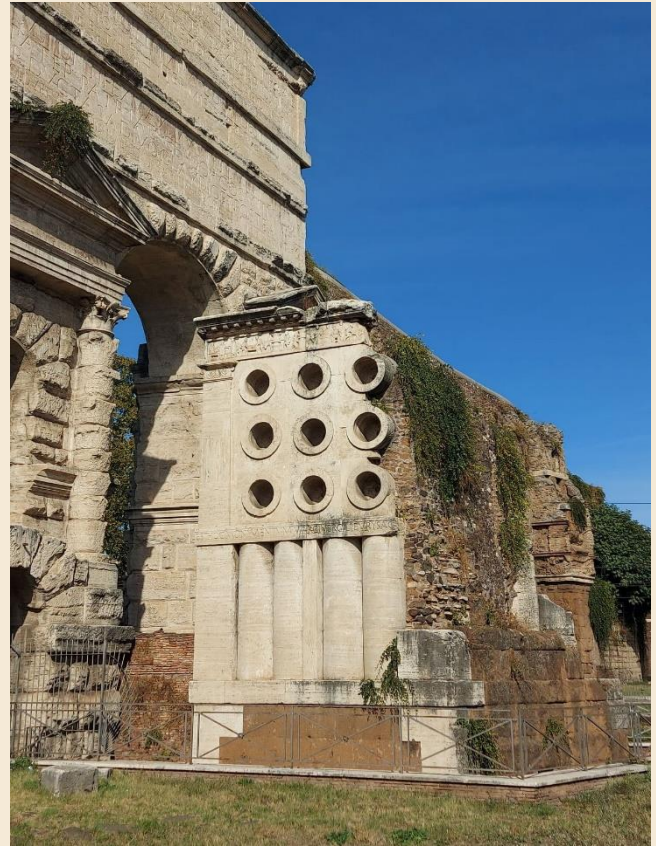
← A Cimitero del Verano-ban megtekinthetjük **Giuseppe Garibaldi síremlékét** is, noha korántsem biztos, hogy teste itt nyugszik.

Ez a méltóságteljes síremlék az olasz himnusz költőjének, **Goffredo Mameliné** az emlékét őrzi.

← Itt még csak elsétáltunk a **Flaviusok arénája** mellett

→ A **Porta Maggiore** külső oldalán áll **M. V. Eurysaces pékmester síremléke**. A felszabadított rabszolgából később meggazdagodott pék vállalkozó lett. A sírján levő dombormű a kenyérbakozás folyamatát mutatja be. A síremlékben nyugodtak felesége, Atistia hamvai is a leírás szerint egy kenyéreskosár formájú urnában.

A **Porta Maggiore** Claudius császár idejében épült, Kr. u. 52-ben. Két fontos vízvezeték találkozott itt, az Aqua Claudia és az Anio Novus.

A **Porta Maggiore** közelében, a **Porta Portese** mellett működik az **Il Mercatino**, a római bolhapiac. Kis szerencsével jó áron található itt érdekességeket a türelmes vásárló.

Szeretem a graffitikat. Ezek a krokodillányok a **Via Degli Ausonin** láthatóak. A rómaiak úgy látszik nem feledik az isteni Diegot.

Ez pedig egy kevésbé modern autójavító műhely dekorációja.

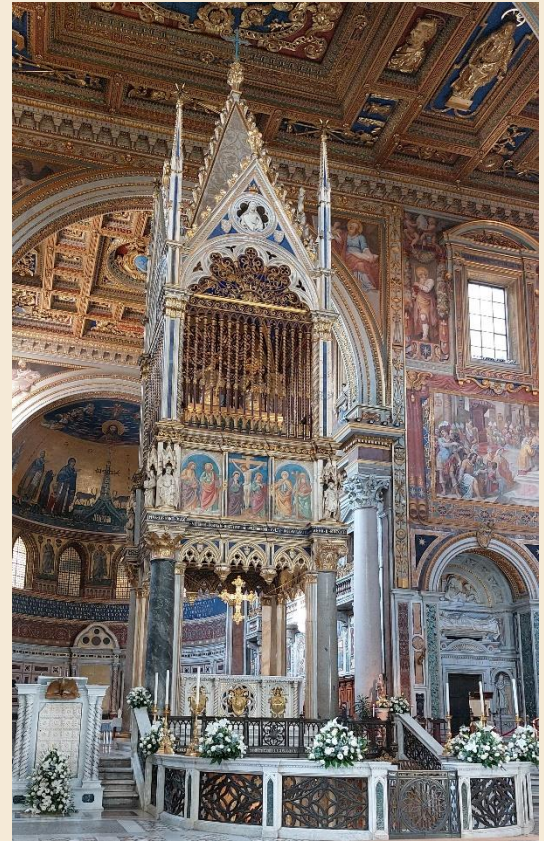

1911-ben fejezték be **II. Viktor Emánuel emlékművét**, ami ma is állami rendezvények színhelye. A túlméretezett, környezetére rátelepedő bombasztikus építményt sokan csak "esküvői tortának", vagy "írógépnek" csúfolják.

IV. Thutmosis fáraó obeliszkjét Augustus császár hozatta el Egyiptomból és a Circus Maximusban állíttatta fel, majd V. Sixtus pápa vitette át a San Giovanni in Laterano északi oldala elé 1589-ben.

A San Giovanni pápai oltárától jobbra található ez a bájos 14. századi faszobor, amelyet Ferenc pápa ajándékozott a székesegyháznak.

↑ A San Giovanni in Laterano homlokzata. → A San Giovanni in Laterano pápai oltára, ahol csak a pápa celebrálhat misét. Az apszisozszoaik eredetileg a 14. században készült, majd a 19. században egy másolatra cserélték.

Egy kép a császári fórumokról. A háttérben Traianus oszlopa áll, előtte a Basilica Ulpia maradványai. A Damaszkuszi Apollodorosz által tervezett és épített hatalmas csarnok igazságszolgáltatási és kereskedelem igazgatási központként szolgált. Róma egykor legnagyobb épületét a császárról, Marcus Ulpius Traianusról nevezték el.

A **Circus Maximus** a Palatinus és az Aventinus között. A pompás császárkori aréna építőanyagát, szobraikat, obeliszkjeit a későbbi korokban széthordták. Bár a Ben Hur kocsiverseny jelenete itt játszódik, a filmet a Cinecittában forgatták.

Esti séta a **Transtevere** utcácskáik között

Az **Isola Tiberina** esti fényei, jobbra a **Ponte Cestio** ívei

A város északi részében van az **Stadio Olimpico** épület-együttese. A sportközpont építését Benito Mussolini nagyszabású terveinek egyikéként 1928-ban kezdték el. A római obeliszkállítási mánia a Duce-t sem kerülte el, a bal oldali oszlop felirata: Mussolini dux.

A Duce eredetileg 87 méter magasra tervezett bronz szobra végül nem készült el, helyette szerény személyekkel kell beérnetek.

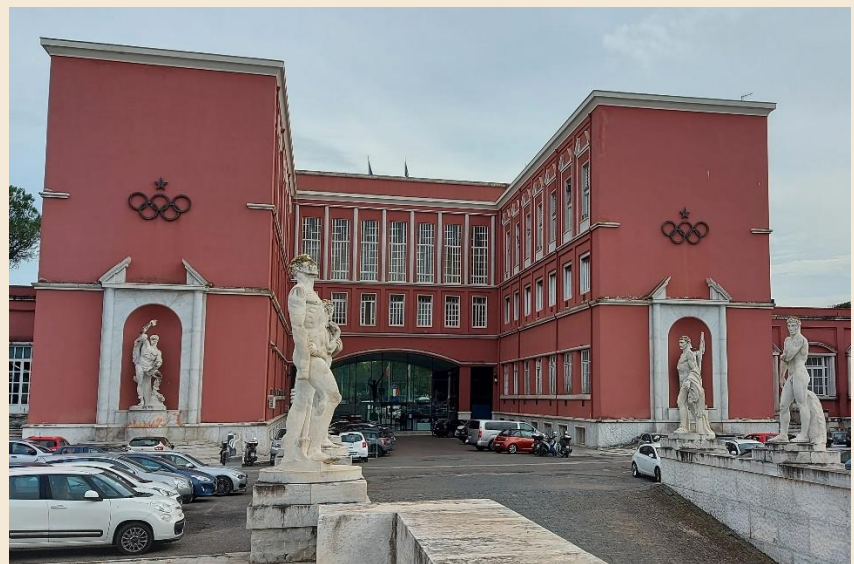
A tényleg nagyszerű, carrarai márványból készült ülésorokkal szegélyezett atlétikai pálya most is jó állapotban van, főként amatőr sportolók használják.

A pályát 60 szobor szegélyezi, amelyeket az olasz tartományok ajándékoztak a **Stadio dei Marmi**-nak.

Az atlétaszobrok az 1930-as évek erőt sugárzó, monumentális stílusában készültek. Mind férfiakat ábrázolnak, női atléta egy sincs közöttük. A sportközpont bejáratí útján, a **dromoszon** mindenhol ott vannak a Duce feliratú mozaikok. A szegélyező oszlopokon a fasiszta Olaszország jelentős eseményeit örökítették meg.

Kora reggel voltunk az Il Jesu templomban. A jezsuiták fő templomát 1585-ben szentelték fel. Az Il Jesu mellékhajók nélkül épült, így egyetlen nagy főhajóból áll, amelyből kisebb mellékkápolnák nyílnak.

←←Az **Il Jesu** mennyezetének barokk festményei a 17. században készültek.

←A "Királyok imádása" festett faragvány az egyik oldal-kápolnában.

A **Santa Maria sopra Minerva** templom előtti téren 1655-ben állították fel az egyiptomi Ízisz templomból származó obeliszket. A **talapzatot és az obeliszket tartó elefántot Bernini** tervezte. A Santa Maria sopra Minerva előtt ifjú művészek rajzolják az elefántos obeliszket.

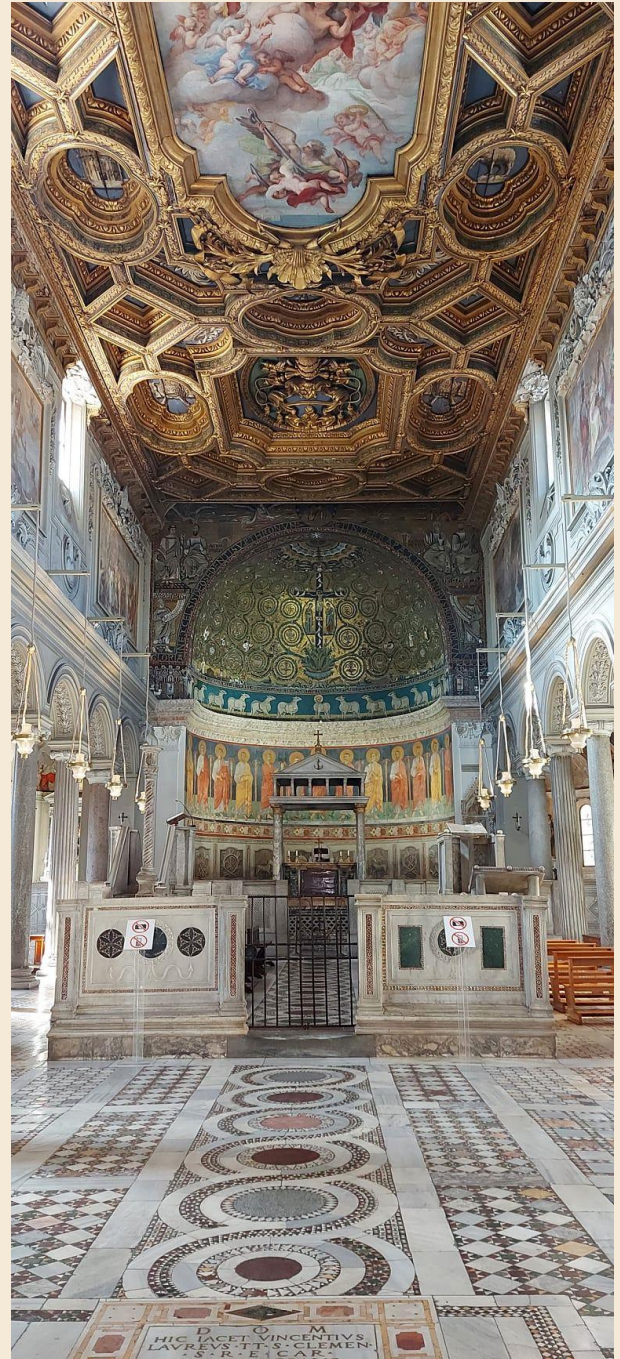
Még egyszer a szép kis elefánt. 1946-ban egy amerikai el akarta lopni a szobrot, munkásai már majdnem végeztek az alapzat kiásásával amikor lebuktak.

A **San Clemente** Róma egyik legérdekesebb temploma. A képen látható 12. századi épület külső egyszerűsége csodálatos belső teret foglal magába.

Íme a **San Clemente** mozaikpadlója, gyönyörű apszisa és a 18. századi mennyezet, amelyet az ír dominikánusok készítettek.

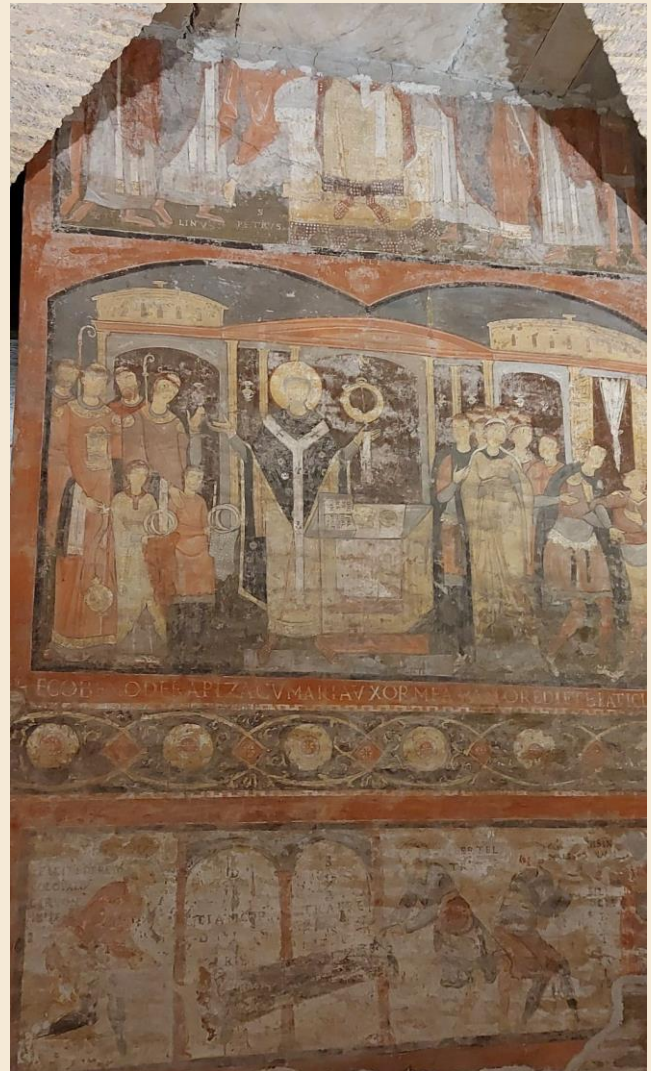

Kicsit közelebből az apszis mozaikja. A 12. századi műremek bizánci stílusú, csavart akantuszlevél motívumokkal.

A San Clemente alatt egy szinttel szinte teljes épségben áll a **Szent Kelemen tiszteletére emelt első, 4. századi bazilika** jelentős része. Ide már csak 10 euróért juthatunk le, előzetes netes bejelentkezés mellett.

Az 1084-ben elpusztult első templom 19. századi feltárásakor Szent Kelemen csodáival kapcsolatos falfestmények kerültek elő.

Még egy szinttel lejjebb mehetünk (ez is benne van a 10 euróban) a római kori szintre. Itt a képen látható Mithras szentélyt tekinthetjük meg. Az iráni eredetű kultusz igen népszerű volt Rómában időszámításunk első századaiban.

A római kori szinten ez a szűk sikátor választja el a **Mithras szentélyt** egy korabeli lakóház maradványaitól. A romok alól víz zubogása hallatszik....

...ami a Róma korai időszakában lecsapolt mocsarak egyik, ma is működő vízvezető csatornájának zaja és a közeli fő gyűjtőcsatornába, a Cloaca Maximába torkollik.

Benito nagy terveivel közül az egyik az 1942-es Világkiállítás megrendezése volt Róma déli részén. Az 1938-ban elkezdett építkezés tervezője Marcello Piacentini volt. Feltehetően azt az instrukciót kapta, hogy tervezzen egy négyszögletes Colosseumot.

Az impozáns lépcsősoron megközelíthető épület hivatalos neve **Palazzo della Civiltà, de Colosseo Quadrato**-nak is hívják. Mindenesetre baromi jól néz ki.

A háború miatt lőttek a Világkiállításnak és az épületet is csak 1953-ban sikerült befejezni. Az alsó szinten álló szobrok foglalkozásokat, szakmákat jelenítenek meg, míg a homlokzatokon Mussolini idézet olvasható: "Költők, művészek, hősök, szentek, gondolkodók, tudósok, hajósok, kivándorlók nemzete".

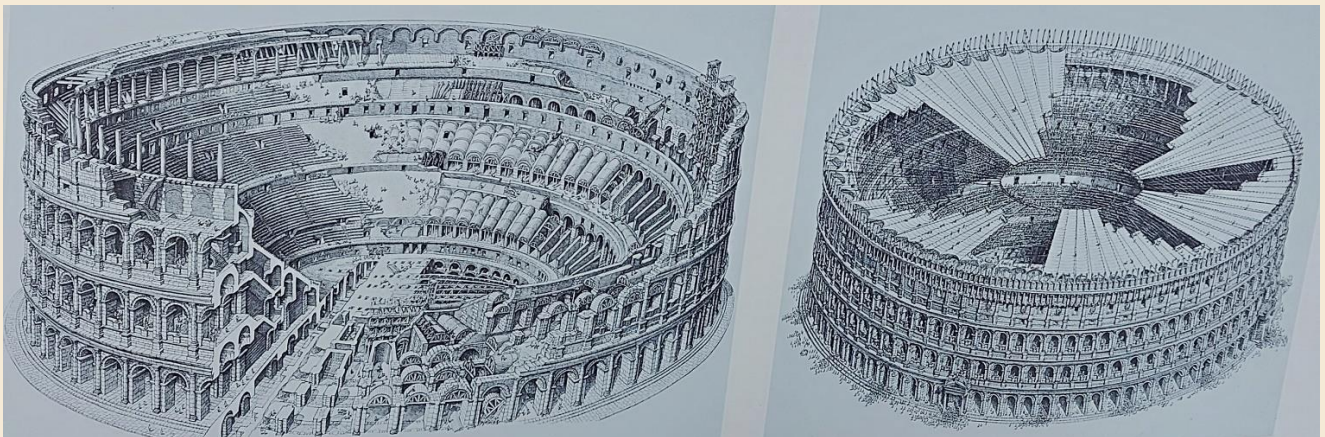
A "B" metróval kell kimenni és az **Eur Magliana** állomástól már csak egy kis séta.

A **Colosseum** kb. akkora volt, mint most a Puskás Aréna, mindkettőt nagyjából hetvenezer nézőre méretezték.

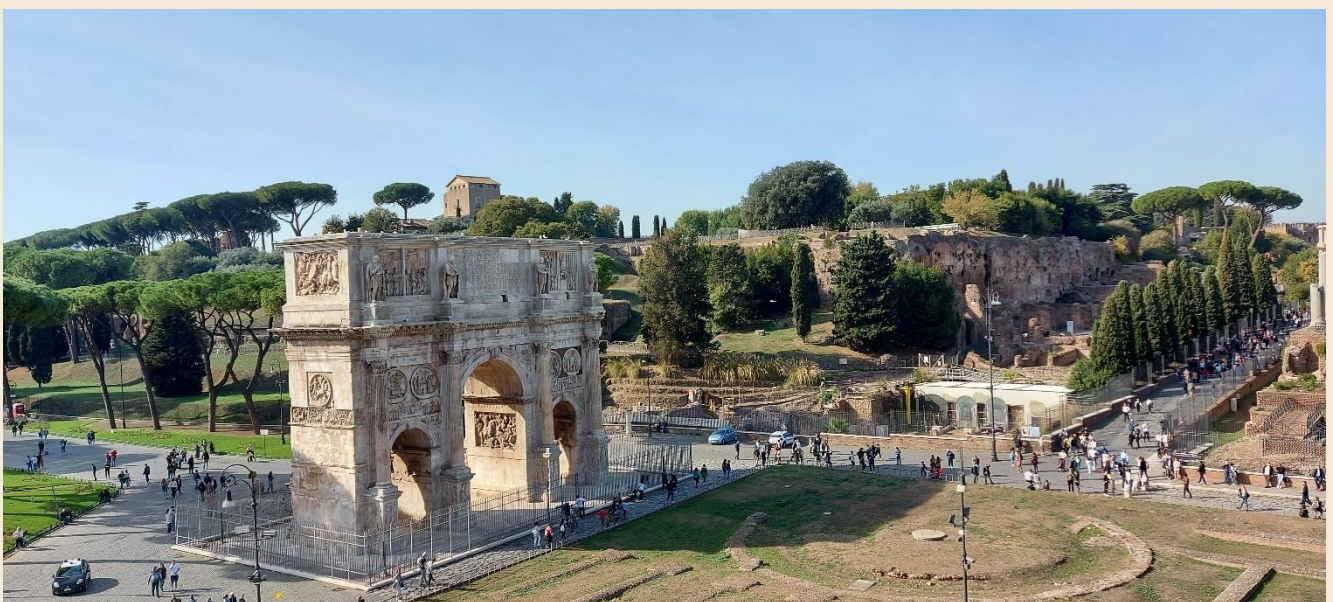
A második szinten készítették rólunk ezt a felvételt. A háttérben **Constantinus diadalíve és a Palatinus-domb**.

Ajánlatos előre megváltani neten a belépőt (a Fórum Romanummal együtt 23 Eur). Nemrégiben ismét megnyitották a küzdőtér alatti építményeket, vadállat tartó fülkéket és folyosókat. Ide külön kell jegyet venni.

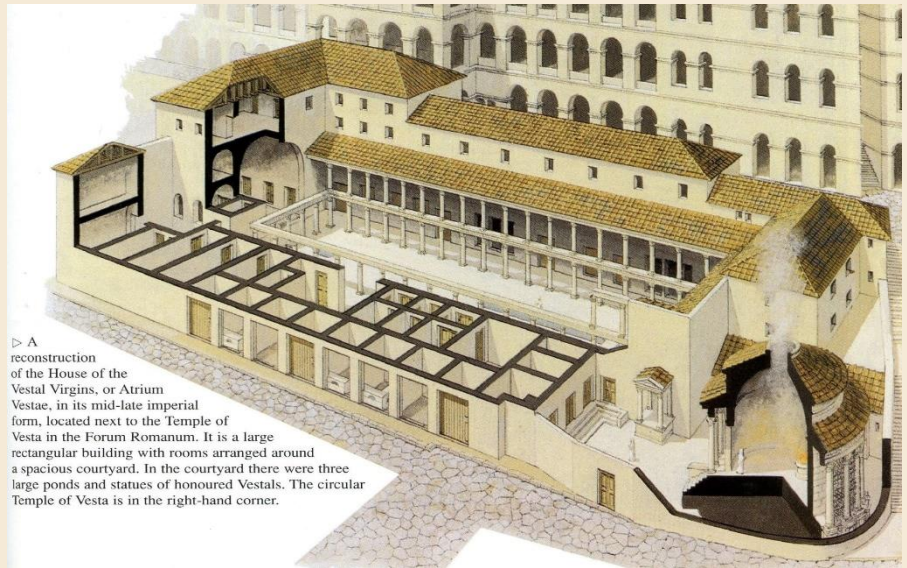

Az **Amphiteatrum Flavium** déli oldalát 1349-ben egy föld-rengés döntötte le, persze az évszázados átalakítások és kőbányászat sem tett jót neki.

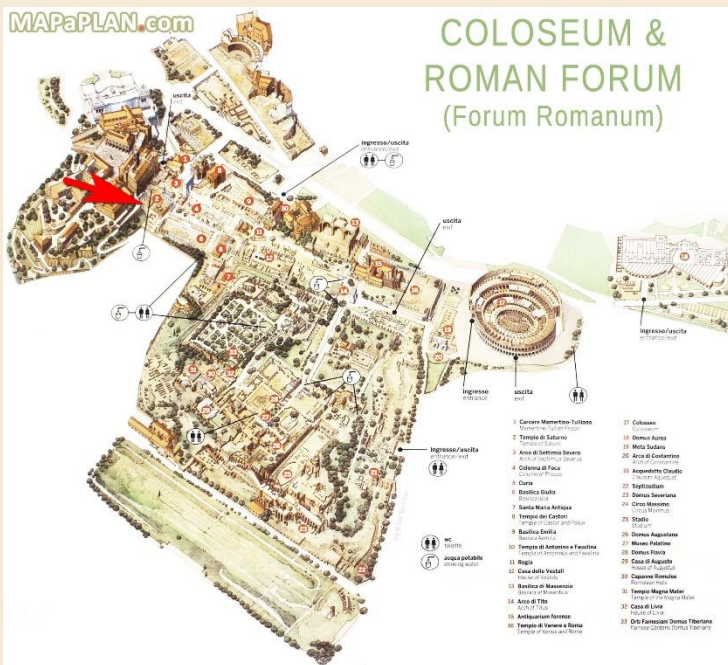
A **Forum Romanum** felől fel lehet mászni egy lépcsősoron a Palatinusra. Félúton van ez a kedves aranyhalas medence.

▷ A reconstruction of the House of the Vestal Virgins, or Atrium Vestae, in its mid-late imperial form, located next to the Temple of Vesta in the Forum Romanum. It is a large rectangular building with rooms arranged around a spacious courtyard. In the courtyard there were three large ponds and statues of honoured Vestals. The circular Temple of Vesta is in the right-hand corner.

A Palatinusról lenézve látjuk balra a **Vesta templom** oszlopait, középen pedig a **Vesta-szüzek házának** romjait...
 ↑ ...amely így nézett ki amikor még állt ↓.

A **Forum Romanum** a Capitolium-dombról. Nem is mondom mi látható, inkább mellékelem ezt a magyarázó rajzot, amin megjelöltem az előző kép készítési helyét.

Esti sétánk során találtuk meg a Muranóban készült üvegek mintaboltját a **Corso del Rinascimento**. A mennyezetén csodás csillárok...

A **Cinecittà filmváros** Róma délkeleti szélén fekszik (Az "A" metróval a Cinecittà megállóig kell menni). Csak csoportosan, vezetéssel látogatható reggel 10-től.

A filmváros belső udvara. A **Cinecittát** Benito Mussolini nyitotta meg 1937-ben. Eleinte propagandafilmeket gyártottak, majd szünetelt a filmkészítés, mert a háborúban bombatalálat érte a stúdiókat. Néhány év múlva újraéledt a filmgyár és elkezdődtek a nagy idők!

A zárt stúdió csarnokok mellett több szabadtéri díszletváros is felépült a gyár területén.

↓ Ez itt a jeruzsálemi Templom udvara.

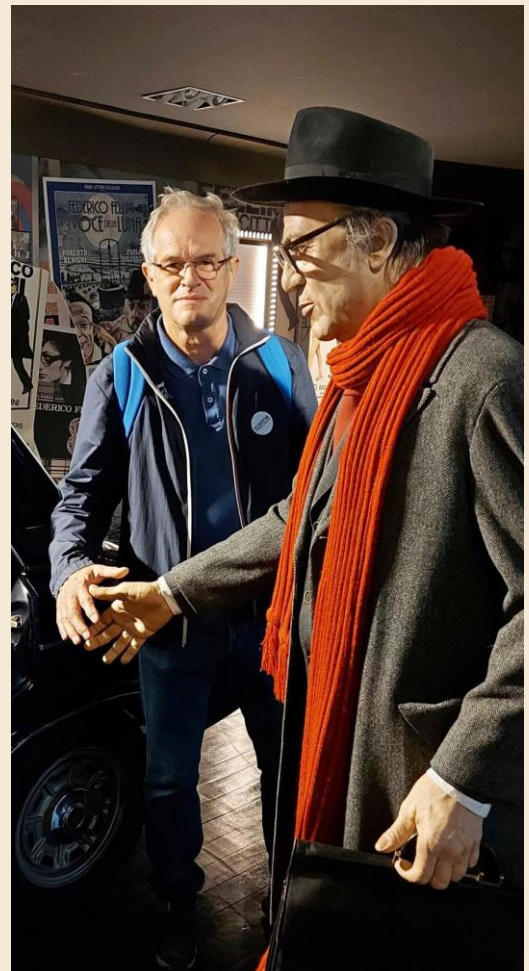

Így azért könnyebben el lehet képzelni egy ókori városközpontot, mint a Forum Romanumon...

Zsuzsi pusztit küld Marcellonak, aki egy másik hölgygel van elfoglalva

Sikerült elcsípnem **Fellini mestert**, amint éppen beszállni készült egy Fiat 125-ösbe. Egy kézfogás a Maestroval...

Ez itt a nevezetes **Vespa a Római vakációból**

Liz Taylor ezt a kosztümöt viselte a **Makrancos Katában**. Lent pedig **Richard Burton** **Petruccio** jelmeze.

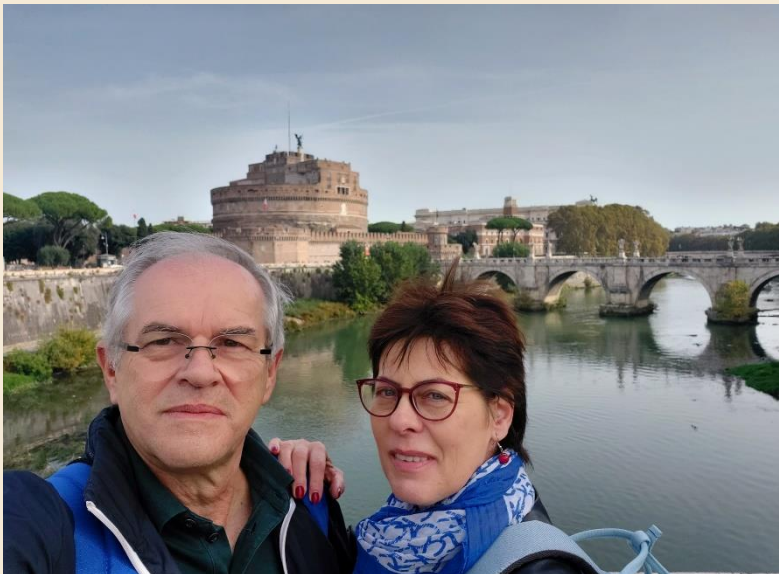

↓ Tengeralttjáró vezérlője az **U-537 című filmből**. Belenéztem a periszkópba, de nem láttam semmit. Biztosan viharos volt a tenger

Vatikánváros az Angyalvárból. A kép jobb oldalán az a hosszú fal az **Il Passeto**. Ez a 800 méter hosszú út biztosította az összeköttetést a Vatikán és az Angyalvár között.

Mögöttünk az **Angyalvár** és a **Ponte Sant'Angelo**

A bazilika előtti Szent Péter teret és az szegélyező oszlopsort, a **Colonnádót** **Lorenzo Bernini** tervezte. A tér közepén álló obeliszket Caligula császár 37-ben hozatta Rómába Egyiptomból. Először a Circus Maximusban állították fel, majd 1586-ban vitték át mostani helyére. Mint a képen látszik, nagyon fújt a szél, de az oszlop még nem dőlt le, csak egy kicsit elgörbült. ↓

Hát ez az! Egy képen **Bernini bronz baldachinja** és **Michelangelo kupolája!**

Nem lehet betelni vele! ↓

Bernini baldachinjának felső része

←← Ívek, fények

← Az első templomot Constantinus császár kezdte el építeni **Szent Péter sírja fölé** 319 körül. Ezt a 16. században lebontották és elkezdődött az új Szent Péter bazilika építése. Ennek altemplomában tekinthető meg Szent Péter sírja egy üveglap mögött.

Az **Angyalvár** eredetileg **Hadrianus császár síremlékeként** épült a 2. században, az akkori szokásoknak megfelelően a városfalakon kívül. A sírepményt a 15-16. században várfalakkal vették körül és több szintet építettek rá a pápai lakosztályok részére.

←← A **Hadrianus mauzóleum** belső felvezető rámpája. Ez vezetett a császár temetkezési helyéhez.

Eredetileg egy 1554-ben készült márvány **angyalszobor** állt a vár fokán. A ma látható bronz szobrot 1752-ben készítette Pieter van Verschaffelt.

A ráépített szinten kisebb kiállítás látható. Ez itt egy etruszk terrakotta szobor a Krisztus előtti 5. századból. Szatír és menád...

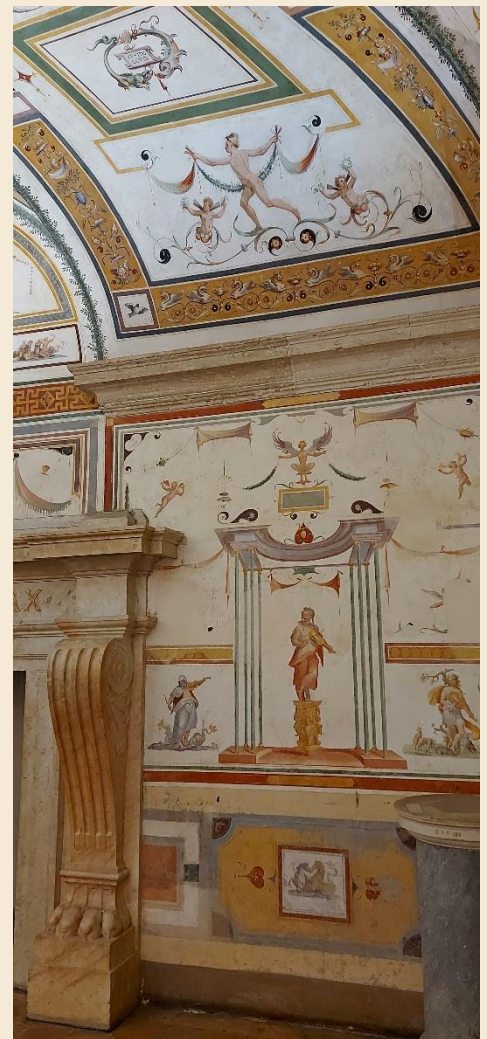

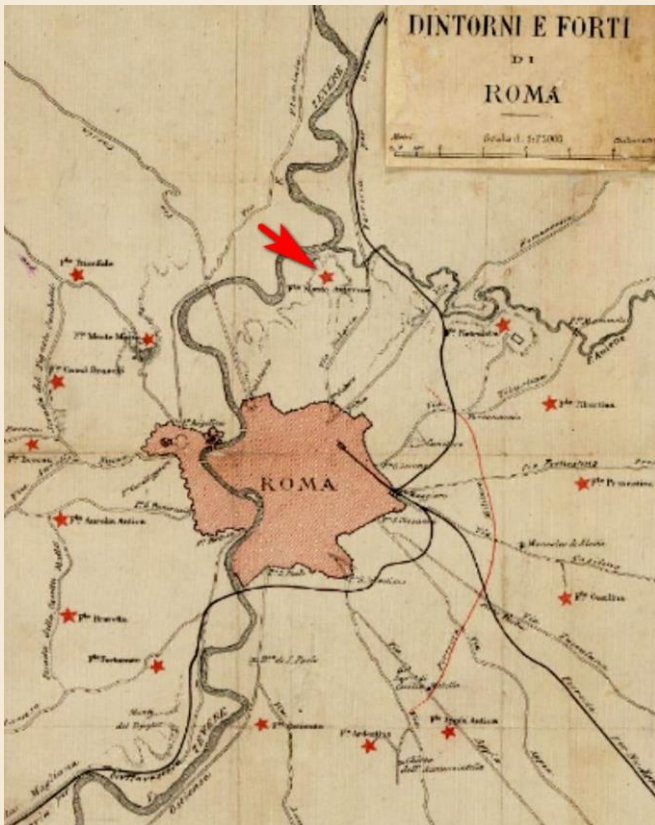
Még egy szobor az Angyalvár múzeumából: a festett kerámia La Pietà 1480 körül készült.

Az **Angyalvár** hengeres épületén jól elkülöníthető a római-kori és a pápai építkezések falazata.

Az Angyalvár legszebb pápai lakosztályának, a **Sala Paolinának** a felirata ez: III. Pál, Pontifex Maximus, átalakította az isteni Hadrianus sírja fölötti részt csodálatos fejedelmi palotává".

Itália egyesítése Róma 1870-es elfoglalásával nagyrészt befejeződött. Az új olasz állam azonban nem érezte biztonságban magát, ezért **a főváros körül 15 erődből és 4 tüzérségi állásból álló överőd rendszert épített ki 1877 és 1891 között.** Az erődök tüzérségi eszközeit 1919-ben leszerelték, de sok közülük ma is használatban van. A piros nyíllal jelölt erődöt kerestük fel.

Ez a makett jól mutatja a porosz mintára tervezett római erődök általános képét. Piros körrel jelöltem a következő képeken bemutatott részt.

A **Forte Antenne** a város északi részén, a **Villa Ada** erdős-bozótos részén épült. Mint a legtöbb erőd, ez is teljes épségben áll, de nem látogatható. A legtöbb erődöt ma is a hadsereg használja, másokat a hírszerzés, vagy önkormányzati szociális intézmények vettek igénybe,

néhány pedig szöges-dróttal körülvéve elhagyottan áll. A **Forte Antenne** kapuja melletti "koffer" védmű ↑↑

A **Piazza Navona** Róma központjában. A tér helyén az ókorban Domitianus császár stadionja állt. Az egykori lelátók helyére a 16-17. században épültek a ma is álló házak, paloták. A tér alakja követi az egykori versenypálya alakját, aminek a helyére épült.

Így nézett ki Domitianus első században épített, mintegy 30 000 nézőt befogadó stadionja. Itt főként atlétikai és egyéb sportversenyeket rendeztek.

A Domitianus stadion bejáratának maradványa a Piazza Navona északi oldalán. A közelmúltban feltárt föld alatti stadionromok egy része látogatható.

A Piazza Navona északról. A tér közepén áll Bernini szökőkútja, és két másik az északi és a déli oldalon. A képen látható sokalakos Neptun-kút Giacomo Della Porta alkotása (1576).

← A **Piazza Navonán** létesített három szökőkutat ugyanúgy a ma is működő ókori Aqua Virgo vízvezeték látja el, mint a Trevi-kutat. A képen **Bernini mester 1650-ben befejezett Négy folyó kútja** szoborcsoportja látható. A fölötte álló obeliszk kivételesen nem Egyiptomból érkezett, hanem Domitianus császár Rómában készítette.

A tér közepén álló **Bernini** mesterművön négy alak személyesíti meg az akkor ismert világ nagy folyóit, a **Nílust, a Gangeszt, a Dunát és a Rio de la Platát.** ↓↓

Ez az alak a **Nílust jelképezi.** A fejét eltakaró kendő arra utal, hogy készítésekor még nem ismerték a folyó forrását. ↓

Gaius Cestius piramis alakú síremléke Kr. e. 11-ben épült. A 36 méter magas építmény meglepően hatalmas. Jelenlegi, nem eredeti bejárata a mögötte levő temető felől nyílik, benne festett sírkamra látható. ("B" metro Piramide megállónál)

Cestius síremlékét később beillesztették a 3. században épült **Aurelianus** városfalba, eredetileg szabadon állt.

A piramis melletti városfal részlete és egyik tornya. Aurelianus császár a 3. században építette, ma is hosszú szakaszai állnak. A kép jobb szélén a márványoszlop és tábla a **Rómát 1943-ban támadó szövetséges hadak** elesett katonáinak állítanak emléke

Az **Aurelianus**-fal újkori nevén **Szent Pál-kapuja** a Cestius piramis közelében áll, benne az Ostiai kikötőt bemutató múzeumot lehet megtekinteni.

Cestius piramisa mögött van a 18. században pápai engedéllyel megnyitott **Protestáns Temető** (olaszul Cimitero acattolico). Neves, nem katolikus vallású emberek nyughelye, itt pihen többek között John Keats, Percy Bysshe Shelley költők, Goethe fia, A. J. Carstens dán szobrász és sok más neves művész.

Főként az Itáliába látogató külföldiek nyugszanak a **Cimitero acattolico**-ban, de vannak kivételek, például Antonio Gramscinak, az olasz kommunista párt alapítójának sírja is itt van.

John Keats és barátja, Joseph Severn festő páros síremléke. Keats angol romantikus költő tüdőbetegségét gyógyíttatni jött Rómába, de 25 éves korában elhunyt. Mellette nyugvó barátja, J. Severn haláláig ápolta. Keats síremlékére végső akaratának megfelelően nincs felírva a neve, csak ez a sora "Itt nyugszik az, akinek a nevét vízre írták". Keats sírja közelében egy emléktáblát helyeztek el, elmélkedő paddal.

Mindenkinek ajánlom a temető felkeresését, nyugalmat árasztó, csendes hely.

A **Villa Borghese** a nagyhatalmú család szőlőskertjében épült a 17. század elején. A hatalmas parkok-kertek szélén álló palotát eredetileg is egy magánmúzeum céljára szánták. Napóleon mintegy 200 műkincset szállított innen Párizsba, de még így is maradt bőven látnivaló. Belépőt csak előre, neten lehet venni (15 Eur). Azt is pontosan megszabják, hogy mettől-meddig tartózkodhat a látogató az épületben. Gyülekezünk már...

A pazar módon díszített termekben az ókori gyűjtemény mellett megcsodálhatjuk Bernini, Canova, Caravaggio alkotásait. A klasszikusokkal együtt idén októberben a kortárs angol szobrász, Damien Hirst munkáit is kiállították.

Lorenzo Bernini:
Proserpina elrablása. Az első terem közepén áll ez a mozgalmas barokk szobor. Hádész, az alvilág istene feleséget keresve rabolta el Perszeponét (latinosan Proserpinát) és vitte le sötét birodalmába. Proserpina hiába hívta segítségül anyját, Démétér istennőt. A nőrabló istenség ujjai szinte belemélyednek Proserpina combjába. Hádész lábánál Kerberosz, az Alvilágot őrző háromfejű kutya vicsorog.

A díszes termekben vegyesen helyezték el a klasszikusok és **Damien Hirst** alkotásait.

→ **Madonna della Serpe. Michelangelo Merisi da Caravaggio** 1605-ben festette ezt a képet. Mária segítségével a gyermek Jézus eltörli az eredendő bűn kígyóját. Mária édesanyja, Szent Anna figyeli a jelenetet. **Caravaggio** festészetére általában jellemző a sötét háttér és az erős fényekkel kiemelt szereplők.

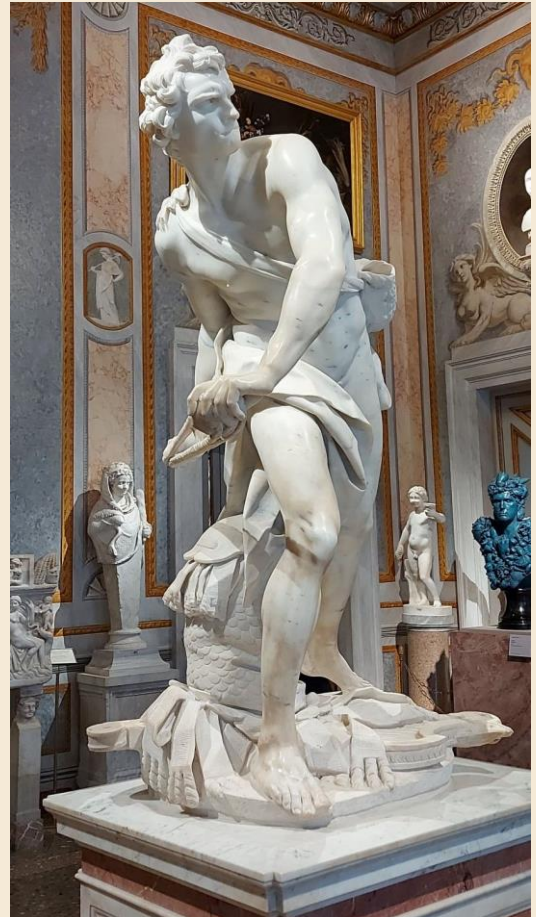

Az 1965-ben született **Damien Hirst** sok díjat, elismerést kapott már. Munkáit mégis gyűjteménynek, azonos ötletek vég nélküli variálásának látom. Mintha valami fantasy film látványtervezője lenne az alkotó.

Antonio Canova (1757-1822) talán a leghíresebb klasszicista szobrász volt. A Villa Borghese-ben látható egyik híres (talán kissé hírhedt) szobra Napóleon császár testvérét, **Paolina Borgheset Vénusként ábrázolja**. A művet illetlennek találták a maga korában, noha Paolina valóban megérte a pénzét. Napóleon egy időre ki is tiltotta udvarából.

Vissza a barokkba! **Bernini Dávid szobra** a Góliátot leterítő parittyakő eldobása előtti feszült pillanatot ragadja meg. Dávid ajkát beharapva koncentrálnak, tekintetét célpontjára szegezi, az ember szinte érzi, hogy a következő pillanatban repül a kő.

Nekem ez a szobor **Bernini** legszebb műve. **Apollón és Daphné**. Apollón szerelmével üldözte Daphné nimfát, aki menekült előle. A gyorslábú isten már éppen utolérte, átkarolta a nimfa derekát, amikor Daphné apját, a folyamistént hívta segítségül. Péneiosz babérfává változtatta leányát, aki így menekült meg Apollón szerelmétől. Bernini az átváltozás pillanatát ragadta meg, Daphné lábai gyökeret eresztenek, kezeiből ágak, levelek hajtanak ki. Görögül a babérfát daphnénak hívják... Hasonlóan lenyűgöző élményben legutóbb az Ermitázsban volt részem Canova Ámor és Psyche szobra előtt...

Még egyszer **Apollón és Daphné**

A monda szerint **Aeneas** az égő Trójából menekítette ki családját és jutott el Itáliába, ahol a rómaiak őse lett. **Aeneas** a vállán viszi apját, **Anchisest** és lábához simulva tart velük kisfia, **Ascanius**. Anchises kezében hordozza Aphrodite szobrát, isteni származásukra utalva. Az 1619-ben bemutatott kész szobor a maga idejében nagy feltűnést keltett, hiszen alkotója, Lorenzo Bernini akkor még alig múlt húsz esztendő.

A **Villa Borghese** mellett van ez a szépen gondozott citruskert.

Megpihentünk a **Borghese-kertek** egyik sétányán

A Villa Borgheset elhagyva a **Piazza del Popolo** átsétálva a képen naperenyővel védett Rosati étteremben ebédeltünk. Tudnak főzni... A tér közepén álló obeliszket Augustus császár hozatta Egyiptomból és sokáig a Circus Maximusban állt. Ide 1589-ben hozták át. ↓

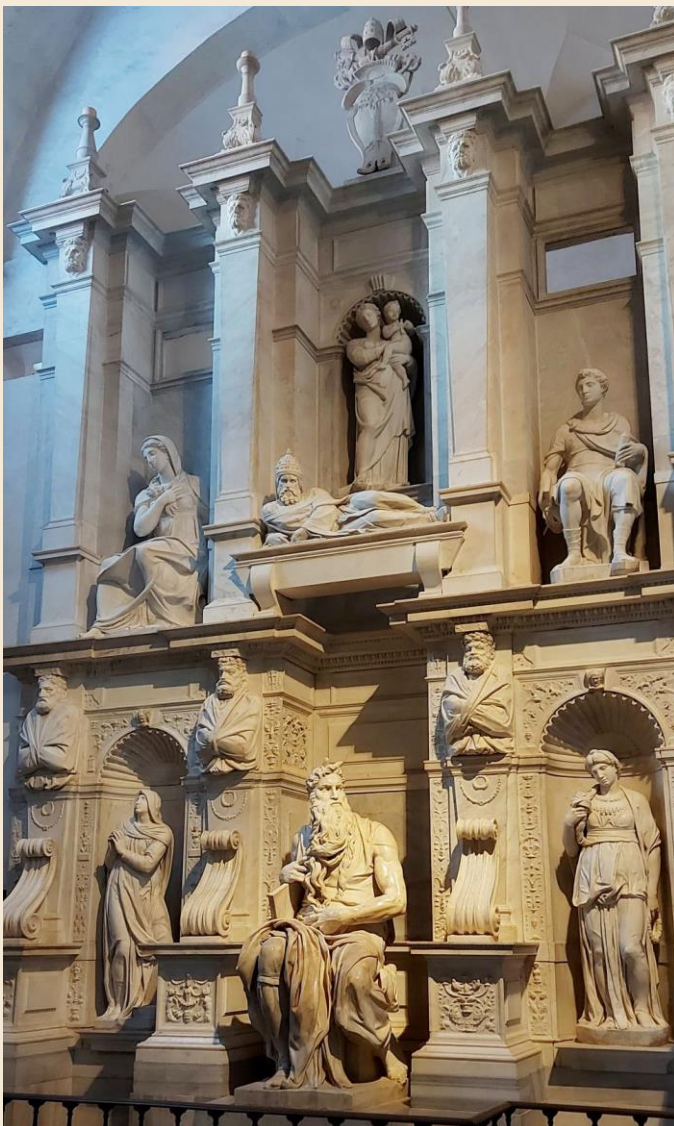
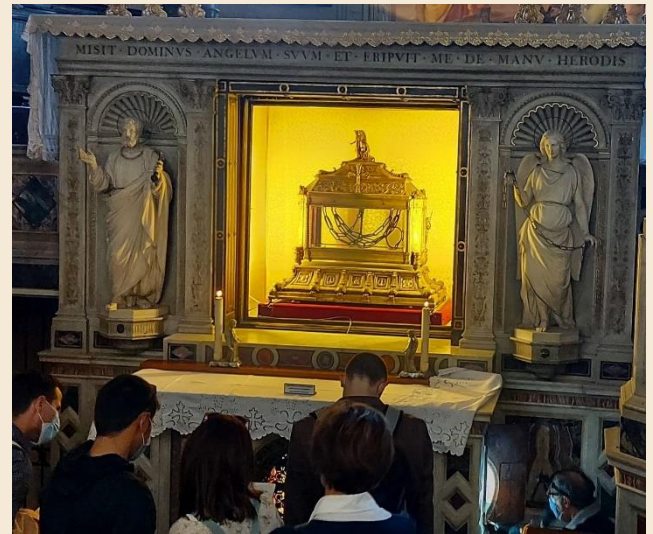

A **San Pietro in Vincoli-t** az 5. században kezdték el építeni, majd sok átalakítás után a 18. században nyerte el mai megjelenését

A **San Pietro in Vincoli** templom belső tere a 18. század közepén készült el. A templomnak két nagy kincse van...

→ Az egyik ez. Az üveg mögött **Szent Péter láncai** vannak elhelyezve. A láncok egy részével Jeruzsálemben kötözték meg az apostolt, a másik felét itt Rómában viselte kivégzése előtt. A két fél lánc csodálatosan egybeforrott az 5. században. Ennek ünnepe minden év augusztus 1-én van. Sokan imádkoznak Kéfas láncai előtt, mi is elidőztünk ott.

A **San Pietro in Vincoli** legnagyobb látványossága **Michelangelo Mózes szobra**. A művész 45 évig készítette II. Gyula pápa síremlékét, amelynek központi alakját, Mózeszt 1545-ben állították a helyére. Mózes szarvai az Ószövetség 5. századi hibás fordítása után váltak a katolikus ikonográfia részévé. A Mózes melletti két nőalak is a Mester munkája, Ráchel a szemlélődést, Lea a tevékenységet jelképezi. A templom jobb oldali mellékhajójában álló szoborcsoportot egy automatikus berendezés változó irányú és intenzitású fénnel világítja meg, érdemes várni.

A **San Pietro in Vincoli** bejárata közelében látható **Antoniazso Romano freskója**, ami az 1476-os pestisjárvány utáni körmenetet ábrázolja. Az alatta levő sírszobor a firenzei festő testvérpár, **Antonio és Piero del Pollaiuolo** emlékére készült.

➤ A **San Luigi dei Francesi** templom a Piazza Navona közelében. A franciák nemzeti temploma a 16. században épült fel Rómában Medici Katalin támogatásával. 2020-ban a Covid miatt a francia papok összecsomagoltak, a templomot bezárták és hazautaztak Franciaországba. Szerencsére most újra nyitva van.

A **San Luigi dei Francesi** sötét **Contarelli kápolnájában Szent Máté** életének fontos eseményeit mutatja be **Caravaggio** három csodálatos festménye. Jobbra a falon van egy automata, 1 euró bedobása után 2 percre kigyulladnak a képeket megvilágító lámpák. A kápolna bal oldali képe, a **Szent Máté elhívása**, 1601-ben készült el. A képen Máté, akit akkor még Lévinek hívtak, egy kocsmasztalál ül társaságával, amikor Jézus belép és a Sixtus-kápolnából ismert kézmozdulattal rámutat, majd megszólítja: kövess engem! A megvetett foglalkozást űző Lévi csodálkozva mutat magára, én-rám gondolsz? A fény Lévi/Mátéra vetül, Jézus

árnyékban marad, az előtte álló Simon-Péter mintegy megerősíti a rámutató mozdulatot. Feltűnő még a két csoport ruházatának kontrasztja is.

A második kép címe: **Szent Máté és az angyal**. Ez már a második változata a témának, mert az elsőt a megbízók nem fogadták el. Az 1602-ben készült kép Mátét evangéliuma írása közben ábrázolja, amint angyali sugallatot kap.

Caravaggio Szent Máté mártíromsága című képén a rávetülő fényvel megvilágított központi figura a fekvő, már védekezni képtelen evangelista gyilkosa. Tőle balra, a háttérben álló kisebb alak a festő önarcképe.

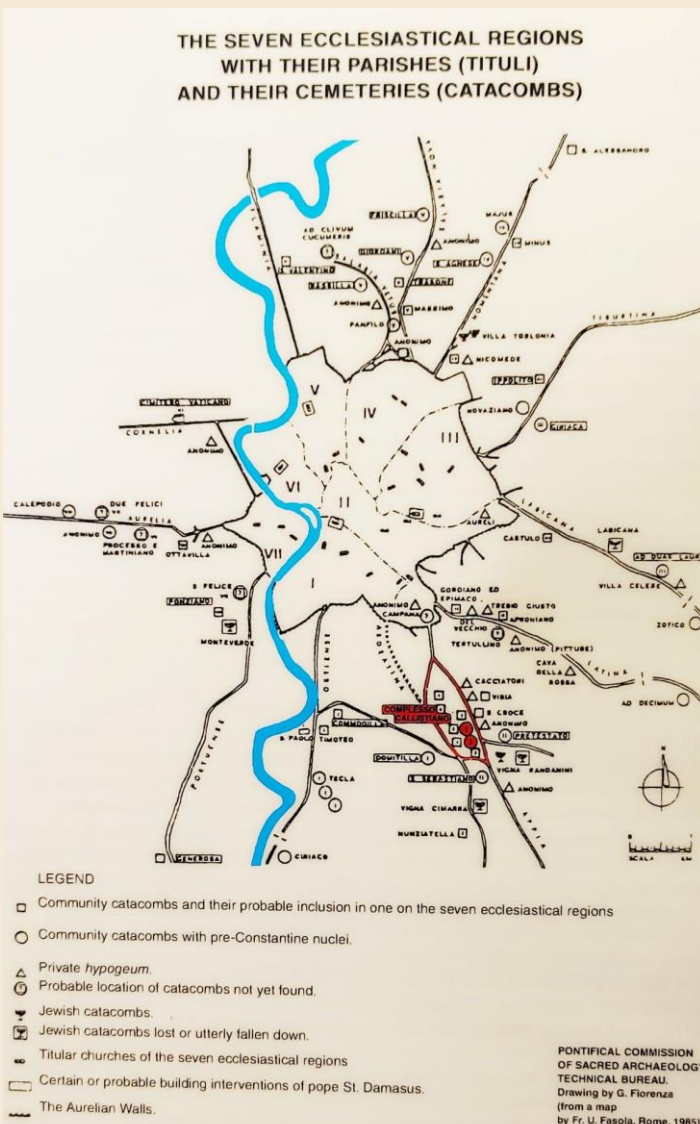

Róma, egy októberi délután

Róma déli részén, a **Via Appia Antiqua** közelében látogatható az egyik legjelentősebb ókeresztény föld alatti temetkezési komplexum, a **Callixtus katakombák**. Itt még csak várakozunk a csoport indulására.

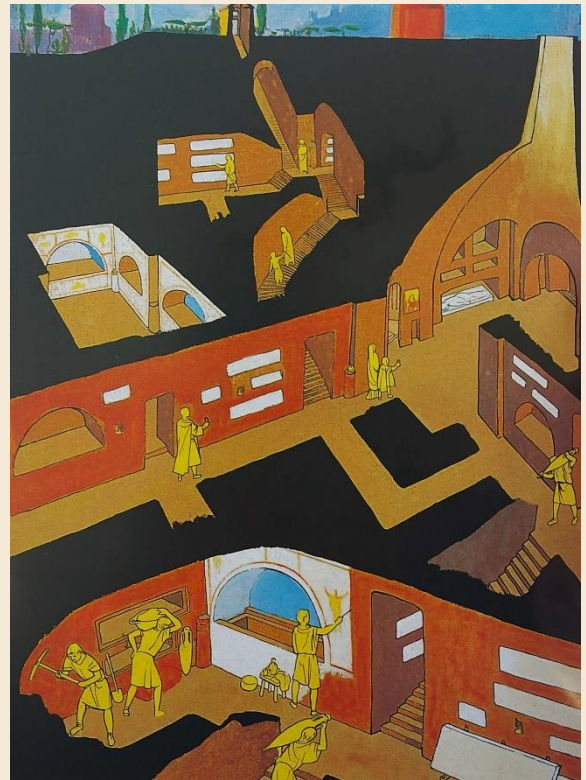
→ A több szinten és sok régióval évszázadokig épített hatalmas alagútrendszer csak csoportosan látogatható és fényképezni sem szabad. Sajnos csak egy kis töredékét mutatják meg a mintegy 20 km hosszú folyosórendszernek. A bal oldali kis épület a feljárat a föld alatti folyosókból.

Rómában már a XII táblás törvények tiltották a városon belüli temetkezést, ezért az a szokás alakult ki, hogy a síremlékeket a kivezető utak mentén állították fel. A 2. századtól kezdve, a kereszténység üldözése idején a krisztushívők is a kivezető utak mentén temetkeztek, de a föld alatt készített folyosórendszerek fülkéibe helyezték el halottaikat. A térkép jól mutatja a **Callixtus katakombák** elhelyezkedését (pirossal), és a többi kivezető út mentén kialakult temetkezési területeket.

Így néz ki a puha homokkőbe vajt folyosók oldalába mélyített sírfülkék sora a Callixtus katakombákban. A halott behelyezése után az üreget lezárták és feliratos táblával látták el.

Egy ismeretterjesztő rajz a **katakomba-rendszer** részletéről

Az ősi római Cornelius nemzetségből származó **Szent Kornél pápa** 253-ban hunyt el, az egyik keresztényüldözés idején. Testét a kép közepén látható márványtábla mögé temették. A mellette levő falfestmények később, a 7. század elején készültek.

A **Via Appia** mellett több villaépület is áll, némelyiknek szépen gondozott a kertje.

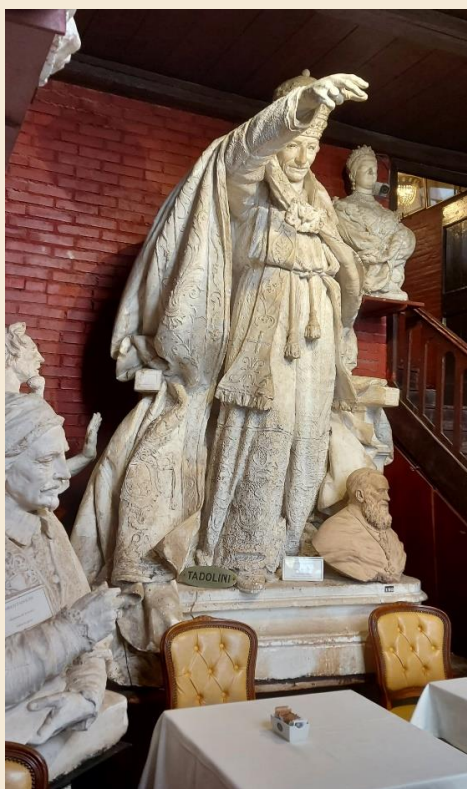

Appius Claudius Caecus censor főként hadi célokkal kezdte el a **Via Appia** építését Kr. e. 312-ben. A kiváló minőségben megépített út több szakasza fennmaradt és mai is járható Róma délkeleti részén. Végig gyalogoltunk a **Via Appia** hosszú szakaszán. Az eredeti kőburkolatot több helyen már régebben kicserélték, máshol jól látszanak az eredeti burkolatba az ókori szállítókovácsok által vájt keréknyomok.

A **Via Appia** mentén az időszámítás kezdete előtti évtizedekben épült fel a neves Crassus családba házasodott **Cecilia Metella hengeres sírépítménye**. Jőval később, 1301-ben a gazdag Gaetani család a síremlék mellé épített várához kapcsolta a mauzóleumot.

Ez az épület a **Via del Babuino-n** valaha **Antonio Canova** és tanítványa, **Adamo Tadolini** közösen használt műterme volt, ahol együtt dolgoztak a Mester haláláig, 1822-ig. Ma itt egy éjjelnappal nyitva tartó étterem-kávéház működik.

Zsuzsi zöldséges lazacot rendelt, jó volt, de semmi különös. Nem is ezért jöttünk ide, hanem ...

...ezekért. Az étterem ugyanis tele van **Canova** és **Tadolini** szobraival, vázlataival.

A falakon és mindenütt domborművek, rajzok, büsztök.

Augustus mauzóleumának romos épülete a **Via di Ripettán**. Miután Augustus császár vitathatatlanul egyeduralkodóvá vált, Kr.e. 29-ben elkezdte családi sírboltját építeni a Mars-mezőn. A hatalmas mauzóleumot

a középkorban várrá alakította a **Colonna család**, de a későbbi századokban romossá vált. 1936-ban, amikor Mussolini fel akarta támasztani a Római Birodalmat, kiásták és újjáépítették a síremléket. A romokon jelenleg is dolgoznak, az épület nem látogatható, csak a kerítésen lehet belesni.

Az **Augustus mauzóleum** így nézhetett ki új korában

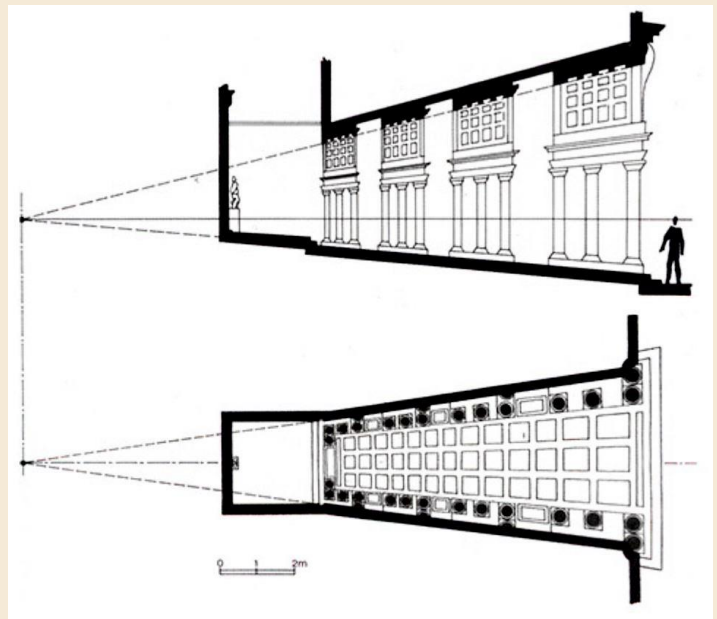
Palazzo Spada és belső udvara. A palota 1550-ben épült a **Piazza di Capo Ferro**-n. Későbbi tulajdonosa, **Bernardo Spada** bíboros 1632 után átépítette és alkalmassá tette műkincs gyűjteménye befogadására. 1927 óta itt ülészik az Olasz Államtanács.

A **Palazzo Spada** egyik nevezetessége az 1635-ben **Francesco Borromini** építész tervei alapján elkészült oszlopos folyosó.

Az átjáró folyosó valójában talán 10 méter hosszú lehet. A végére állított szobor azt sugallja, hogy életnagyságú, pedig mindössze 60 centi magas.

Borromini a rendelkezésre álló rövid területen, jól kiszámított hamis perspektíva elemeket használva azt az érzetet kelti a látogatóban, mintha egy 30-40 méter hosszú, oszlopokkal szegélyezett folyosót látna.

Bernardo Spada műkincs gyűjteménye az emeleti szintet foglalja el. Ez itt a filozófus **Arisztotelész** szobra, akit a katolikus egyházatyák is nagy becsben tartottak.

Az értékes festmény és szoborgyűjteményt végig néztük, de sajna az **Államtanács termébe** nem jutottunk be, pedig ide hozták át **Pompeius Magnusnak** azt a hatalmas szobrát, amelyek lábához a halálra sebzett **Julius Caesar** lerogyott. Azért azt megnéztem volna.

A **Santa Maria in Trastevere** templom helyén már a 3. században épült egy keresztény szentély, de a ma is látható épület a 12. századi újjáépítés és 18. század eleji kiegészítések után nyerte el végső formáját. A homlokzati fríz pompás 12. századi mozaikja Szűz Máriát ábrázolja tíz leánnyal, akik kezükben a szüzességet jelképező lámpást tartanak. Manapság a Coviddal járó kellemetlenségek mellett hozzá kell szoknunk a fegyveres katonák jelenlétéhez is a műemlékek közelében.

↑ Az oltár, a baldachinnal, mögötte a diadalív és az apszis csodálatos mozaikkal borítva. A templom mennyezetének festését és díszítését **Domenichino** készítette 1617-ben. ↑↑ A **Santa Maria in Trastevere** apszisának 12. századi mozaikja a kereszténység történetében először ábrázolja együtt a mennyei trónuson Jézust és a megkoronázott Máriát. Mellettük szentek állnak, a bal szélén a templom újjáépítője, II. Ince pápa, kezében az épület modelljével. Alattuk bárányok (a nép) vonulnak, az alsó (13. századi) mozaik sor Mária életének jeleneteit mutatja. ↑↑↑ Az apszistól balra eső **Altemps kápolna** legfőbb értéke nem a látványos 16. századi díszítés, hanem a középen levő kopottas **Madonna della Clemenza** festmény, amely keletkezését az 5. és a 9. század közé teszik.

A **Santa Maria in Trastevere** padlója sem akármilyen. Márványból és színes kövekből összeállított mozaik borítja.

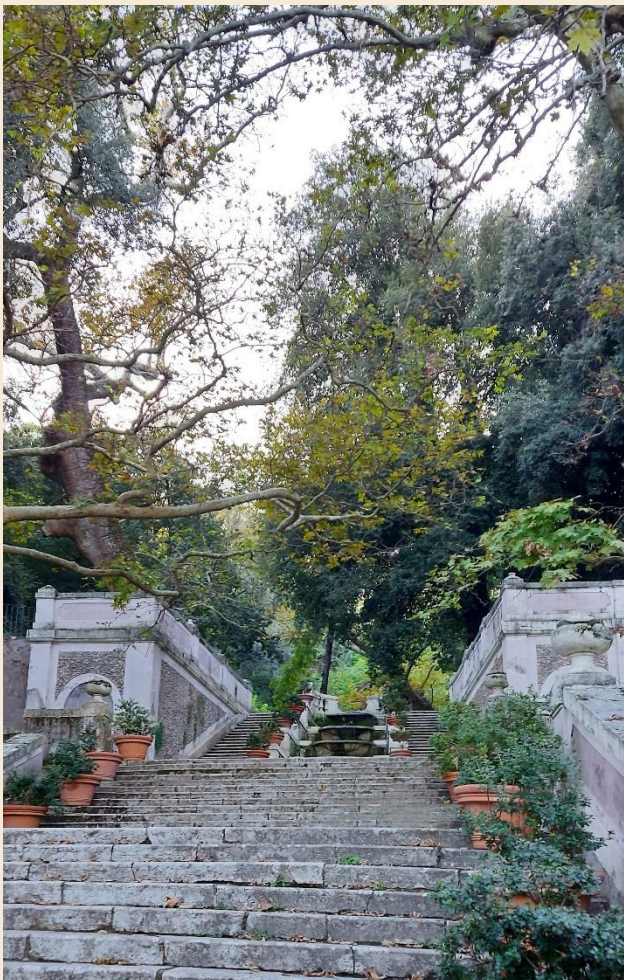
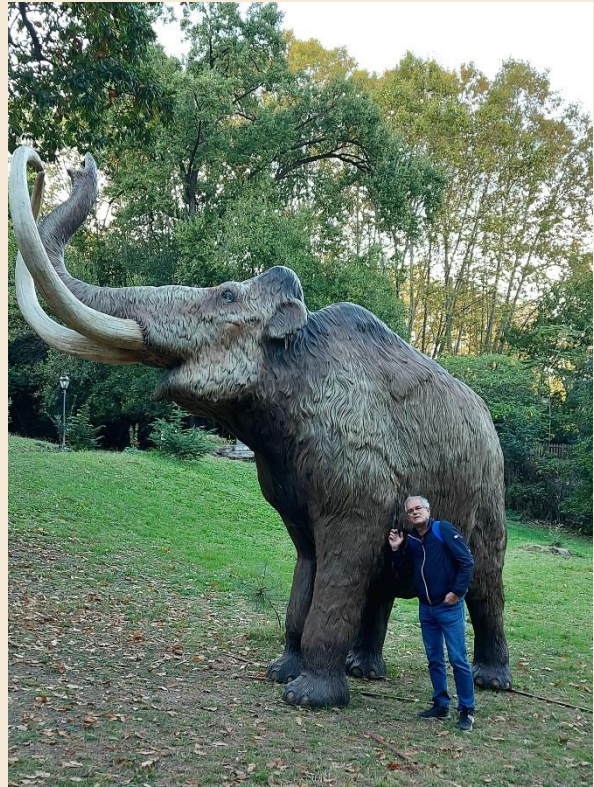
A **Santa Maria in Trastevere** előtti kis téren több kis étteremben, kávézóban lehet megpihenni.

Néhány sarokra a Santa Maria in Transtevere-től érdemes felkeresni a **Bölcseesség Botanikus Kertet (Orto Botanico La Sapienza)**. A szépen gondozott kert alapítása a 13. századra nyúlik vissza, ma pedig az Európa legnagyobb egyetemeként számított **Università La Sapienza-Roma** tulajdonában van. Vigyázat, az üvegházak csak délig vannak nyitva!

Az Orto Botanico-ban néhány őszállat is kóborol, de szelídek, meg lehet kocogtatni őket.

Az **Orto Botanico** dombra felfutó részén 1711 és 1744 között alkotta meg Ferdinando Fuga építész ezt a lépcsősort és a 11 vízszintes szökőkutat annak felső részén. Az Olasz Állam 1883-ban vásárolta meg a díszkertet és később alakították át botanikus kertté, aminek során a lépcső és a szökőkút is elvesztette központi szerepét.

Vacci után még átsétáltunk a Tevere római szakaszának egyetlen szigetére, az **Isola Tiberiana-ra**. A sziget délkeleti végéhez közel áll a **Ponte Rotto** egyetlen megmaradt íve. Rómában ez az egyetlen fennmaradt ókori hídmaradvány. A korábbi fahíd helyére a Kr.e. 2. században építették fel a kőhidat, amely a későbbi századokban többször megsérült, sőt 1598-ra a híd felét lerombolták az ismétlődő

árvizek. A megmaradt fél hidat ennek az egy ívnek a kivételével 1887-ben bontották el, amikor a mögötte látható Palatino hidat megépítették.

A **Tevere** ismétlődő árvizei mindig nagy pusztítást okoztak. A végső lökés az 1870. évi nagy árvíz volt, amikor a folyó áttörte a korábbi védműveket (érdemes megnézni a feljegyzett árvízi szintmagasságokat az Angyalvár közelében!). Ekkor II. Viktor Emánuel király parancsot adott a folyó vízszintjének szabályozására és a városon átfolyó szakaszon a kő rakpartok megépítésére. Azóta ilyen a Tevere látképe.

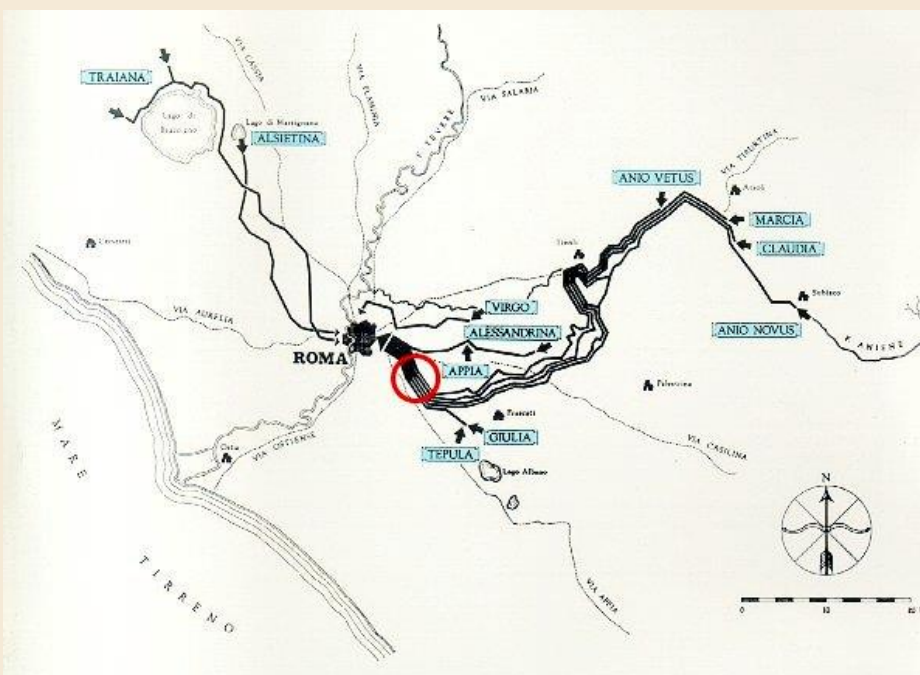
adott a folyó vízszintjének szabályozására és a városon átfolyó szakaszon a kő rakpartok megépítésére. Azóta ilyen a Tevere látképe.

A Tevere a Ponte Cestio-nál. Az áradások kivételével sekély és hordalékos folyó vízszintjét hasonló bukógáttal biztosítják. Így legalább kisebb hajók közlekedhetnek rajta.

Az **Isola Tiberina** délkeleti végének épületei a San Bartolomeo bazilika mögött helyezkednek el. Balra a Ponte Cestio, jobbra a Ponte Fabricio ívei látszanak.

Róma alapítása után sokáig elegendő volt a kutakból és a környező forrásokból kinyerhető víz a város ellátásához. A császárkorra a lakosság létszáma egymillió fölé nőtt, aminek az ellátásához az évszázadok alatt **több mint 400 km hosszú vízvezeték hálózat** épült ki, ami mintegy napi 1 millió m³ vizet szállított a városba. A piros körrel jelzett területen látogatható az ide hat helyről érkező vízvezetékek maradványait bemutató park, a **Parco degli Acquadotti**.

A különböző helyekről érkező vízvezetékek vízének minősége nagyon is különböző volt, amit a rómaiak is megkülönböztettek.

Érdekesség még, hogy bár a kőíven álló vízvezetékek a leglátványosabbak, a 416 km hosszú vízvezeték rendszerből mindössze 47 km haladt a föld felett, a többit a talajszint

alatt vezették. A középkorban nagyrészt elpusztult vezetékek helyett az újkorban több újat is készítettek. Ez itt az **1587-ben befejezett Aqua Felix vezeték**.

A Parco degli Acquadotti területén (nincs belépő) több ókori vízlétesítmény gyűjtő és elosztó medencék romja is megtekinthető, valamint a park területén vezet át és részben mai is látható középkori Acqua Mariana csatorna, amelynek építését 112-ben kezdték, de még a 19. században is tökéletesítették.

A hosszan megmaradt ókori Aqua Claudia vízvezetékét kettészeli a Terminiibe vezető vasútvonal

A Róma központjától délre eső **Caracalla fürdőit** a 3. században építették. A fürdőkomplexum egyidejűleg 1600 vendéget fogadott. Ellátó vízvezetékének nyomvonalát még nem sikerült megtalálni, de feltehetően a mai **Parco degli Acquadotti** vízrendszeréhez kapcsolódott.

Egy kis rekonstrukció mutatja, hogy az épület tele volt mozaikkal, szobrokkal, szökőkutakkal.

A fürdő több részén megtalálták és részben helyreállították a padlózatot borító mozaikot. 14 A birodalom összeomlása után magára hagyott fürdőépület elbontása és kifosztása a 12. században kezdődött. A 16. és 19. század közötti időben több ásatás és kutatás után a megtalált szobrokat, mozaikokat, bronztárgyakat többségükben a Vatikánba szállították.

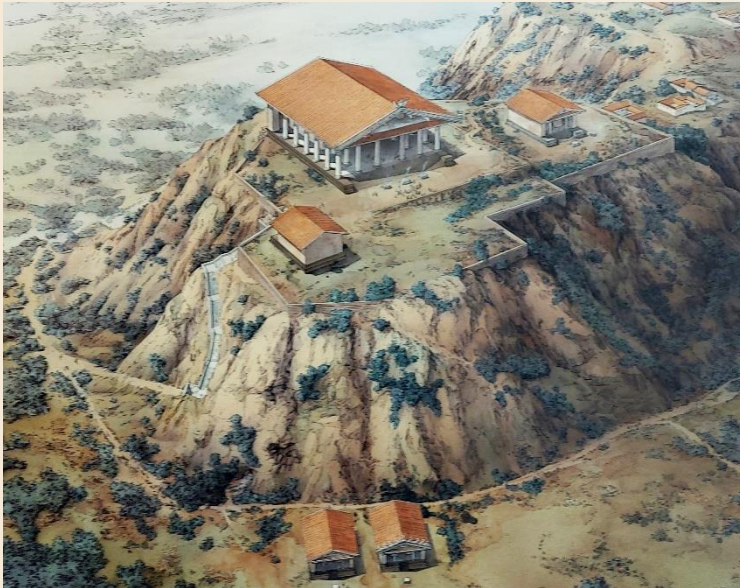
A császárkorban a césarak mintha versenyeztek volna, melyikük tud szebb és nagyobb közfürdőt építeni. De mindegyik közül kitűnik a Caracalla Thermák amelyet 216-ban adták át és folyamatosan használták a 6. század közepéig.

A ma is hatalmas romok alatt karbantartott folyórendszer épült, benne szerteágazó ólomcső vízvezetékekkel. Az elvezető csatorna rendszer 10 méter mélyen húzódik az épület alatt. A forró vizet 50 fafűtéses kemencében készítették, a szükséges nagy mennyiségű fát földalatti raktárakban tárolták.

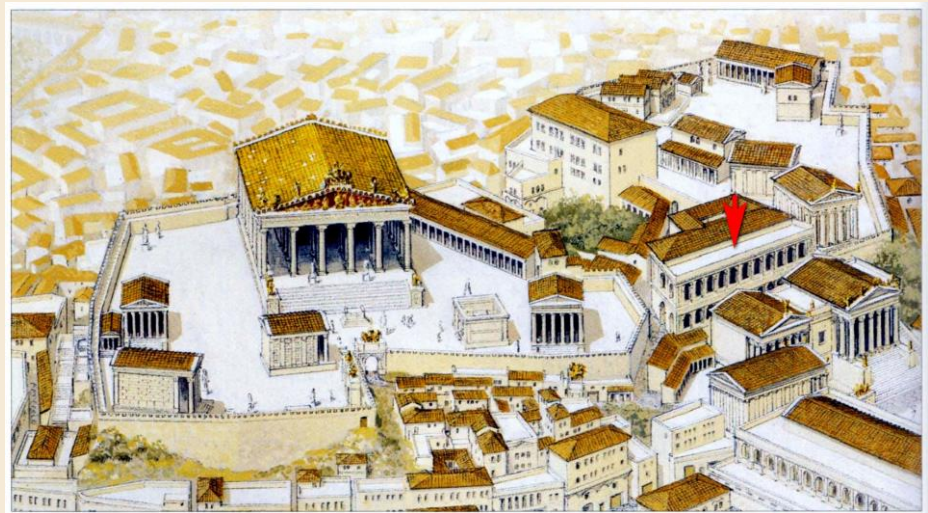
Néhány szép mozaik töredék azért még látható a falak mentén.

Még a várossá szerveződés előtti lakosság a Tiberis árteréből és mocsaraiból kiemelkedő hét dombra települt először, amelyek közül a mai város közepén emelkedő **Capitolium** domb vált a szerveződő Róma politikai és szakrális központjává. Itt épült fel a római állam mindvégig legfőbb temploma, a **Jupiter Optimus Maximus Capitolinus** temploma Kr.e. 509-ben. Ez a jelentős részben fából épült templom Kr.e. 83-ban leégett.

A **Capitoliumon** a Jupiter templom pompás újjáépítése után a köztársaság korában tovább bővült a templomkerület. A domb keleti szélén (a rajzon nyíllal jelölve) állt a **Tabularium**, a központi levéltár épülete. Az 5. századtól kezdve, a barbár támadások és a kereszténység terjedésének idejében mindez elpusztult.

A kétszűcsú Capitoline domb északi kiemelkedésén áll a 13. század végére befejezett, egyszerű homlokzatú **Santa Maria in Aracoeli** templom. A hozzá vezető márványlépcső 1348-ban készült el. A jobb oldali pompás lépcsősort, a **Cordonata**-t Michelangelo tervezte, felső végénél a két ikeristen, **Castor és Pollux** szobrai állnak. A két lépcső között pedig a közelben meggyilkolt **Cola di Rienzo** bronz szobra látható.

A **Piazza del Campidoglio a Capitoliumon**. Szemben a részben az ókori **Tabularium** maradványaira épült **Palazzo Senatori**, jobbra a **Palazzo dei Conservatori**, balra a **Palazzo Nuovo**. A három palotát földalatti folyosók kötik össze. A tér és a környező épületek egységbe szervezését **Michelangelo Buonarroti** tervezte és részben építette, ideértve a tér burkolatát is. A tér közepére 1538-ban hozták át **Marcus Aurelius** császár lovas szobrát a lateráni palota előtti térről.

A **Piazza dei Campidoglio-n álló Marcus Aurelius szobor** csak másolat, az eredetit restaurálás után a **Palazzo dei Conservatori** múzeumban állították ki.

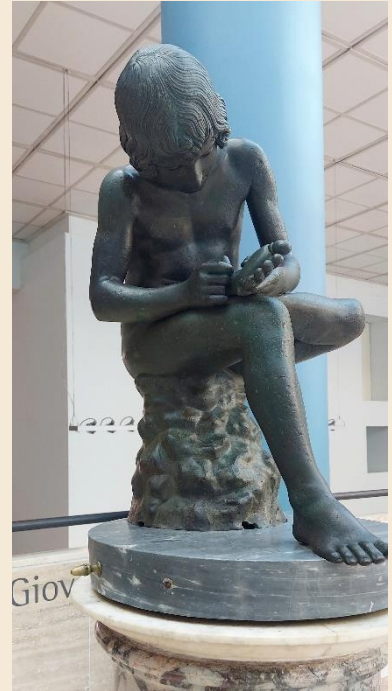

A **Palazzo dei Conservatori** déli szárnyában, az alagsorban látható a **Juppiter Optimus Maximus** ókori templom kiasott alapfalainak egy része. Ez már feltehetően az első templom leégése utáni, a Sulla-féle újraépítés idejéből való.

És íme, az ókori világ egyetlen fennmaradt hatalmas lova szobra! A szobor azért élte túl a keresztény idők szoborpusztítását és beolvasztásait, mert sokáig azt hitték, hogy Constantinus, a kereszténységet államvallássá tevő császár szobra. Az eredetileg arannyal borított szobor – amelyről már biztosan tudjuk, hogy **Marcus Aureliust** ábrázolja - a **Palazzo dei Conservatoriban** áll. Mellesleg őt is láthattuk a Gladiátor című filmben.

A császár lovas szobra közelében van kiállítva ez a Kr.e. 2. századi kedves szobor, a **Tövishúzó (Spinario)**.

← **Ephesosi Diana**, a termékenység és a vadászat istennőjének márvány és bronz szobra a **Palazzo Conservatoriban**. A furcsa ábrázolás elterjedt volt az ókori világban. Ma is vitatkoznak azon, hogy a termékenységet jelképező, mit is mondjak: izék, vajon női mellek, vagy bikaherék?

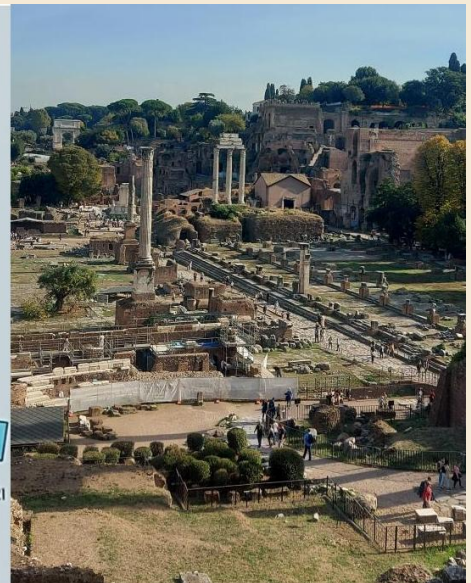
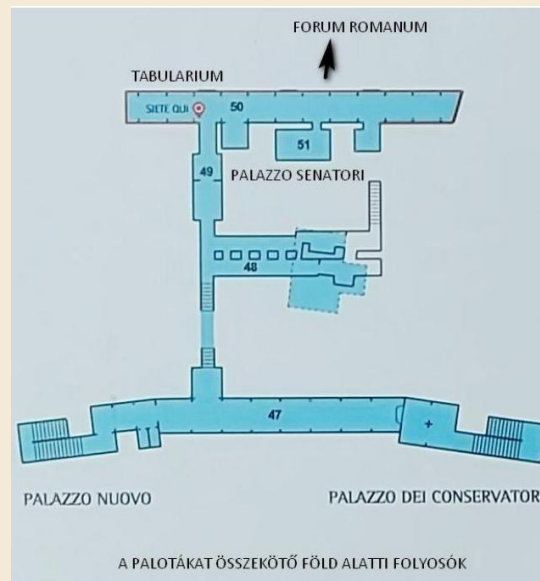
→ Egy belső kép a **Palazzo dei Conservatoriból**

Ez a csodálatos szarkofág is a **Palazzo dei Conservatori** kincse. Az alsó vadászjelenet azt a mítikus kalandot mutatja, amikor **Meleagrosz és Atalanté** közösen terítették le a **Kalüdóni** vadkant. A szarkofág tulajdonosainak arca nincsen befejezve, csak annyit látni, hogy elégedetten olvasgatnak és zenélgetnek.

A **Piazza dei Campidoglio** alatti, a palotákat összekötő folyosók rajza és egy kép az egykori **Tabularium** ablakából a Forum felé.

Sebesült harcos 1. századi szobra a **Palazzo Nuovoban**

Marforio folyamisten 1. századi szobra a **Palazzo Nuovo** udvarán. A fekvő istent 1592-ben szállították a Campidoglio-ra, majd a Giacomo della Porta által készített kutat dekorálták vele.

A **Via Appia** elején áll ez a kis templom, a **Santa Maria in Palmis**. A 9. századi templomot 1637-ben jelentősen átalakították. Állítólag ezen a helyen történt Szent Péter és Jézus találkozója. Az üldöztetés elől Rómából menekülő Péter előtt hirtelen megjelent Jézus. Péter meglepetésében így kiáltott: Domine, quo vadis? (Uram, hová mész?). Sokan ma is így nevezik a templomot. Jézus így felelt: Rómába megyek, hogy újra megfeszítsenek. Péter elszégyellte magát és visszafordult, hogy felvállalja mártíromságát. ↓ A **Santa Maria in Palmis** belső tere, előtérben a nevezetes kőlap.

A templom bejáratánál látható a **Jézus lábnyomát őrző kő**. Sajna ez is csak másolat, az eredeti a közeli San Sebastiano bazilikában található.

↑ A **Santa Maria in Palmis**-ban állították fel **Henryk Sienkiewicz** lengyel író mellsobrát. Sienkiewicz a **Quo Vadis?** című regényének megírása után kapta meg az irodalmi Nobel-díjat 1905-ben. ↑↑ Itt, a **Santa Maria in Palmis** templomban megnézhetjük **Michelangelo A feltámadott Krisztus** című szobrának másolatát is. Az eredeti a város központjában levő Santa Maria Sopra Minerva templomban áll. Ott a szemérmes papság egy bronz ágyéktakarót készítettett az eredetileg meztelen szoborra. Itt, ebben a szerény kis városszéli templomban már csak egy sárga törülköző jutott Jézusnak.

Ha már a város déli részén voltunk, meglátogattunk egy másik külvárost is. Az **Ostiense** városrészhez a „B” metro Garbatella megállójáig kell utazni. Ez itt a **Ponte Settima Spizzichino**, amelyet 2012-ben avattak fel. A 160 méter hosszú híd vasútvonalak és ipari területek fölött ível át.

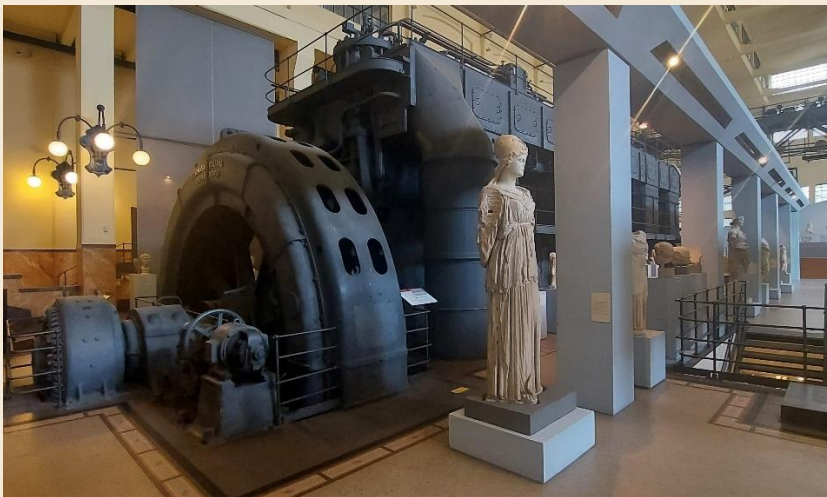
Hát igen, itt is vannak **rozsaövezetek**. Ez talán a régi vágóhíd, vagy az elhagyott piac szellemvárosa. A kép a **Settima Spizzichino** hídról készült.

Az **Ostiense** városrészben a **Via Ostiense 106.** szám alatt 1912 óta működött a régi villamos áramot előállító erőmű. A 80-as években felhagyott ipari üzem 1997-ben rendkívül izgalmas kiállítótérre alakították. Megtartották a hatalmas dízelmotoros generátorokat, kazánokat és sok más ipari berendezést, amelyek meglepően kontrasztos hátteret adnak az ide telepített antik szobroknak, mozaikoknak.

Az egyik aprócska dízelmotor végénél álldogálok a **Museo della Centrale Montemartini**-ban.

Ez pedig a motor másik vége a lendkerékkel és a generátorral.

A kiállítást eredetileg ideiglenesnek gondolták, csak 2005-ig tervezték bemutatni, de olyan népszerű lett, hogy hosszú távra megtartották.

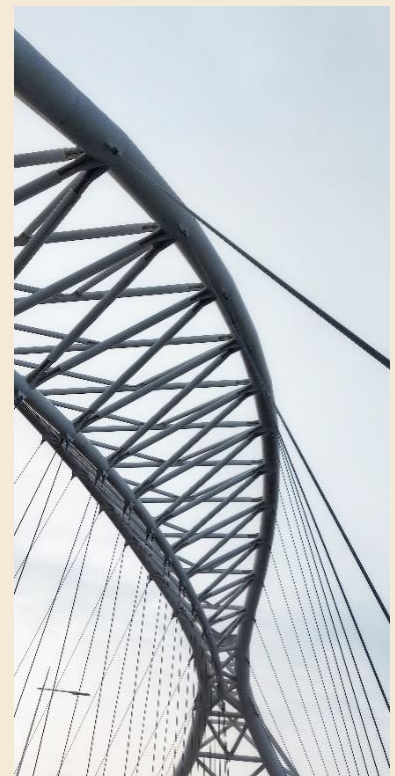

1886-ban a városfalak mentén a Porta San Lorenzo-nál találták meg egy császárkori kert díszítő szobrainak részleteit. Ez itt az „**Óriásokkal küzdő satírok**” (**Gruppo con Satiri e Giganti**) szoborcsoportból való.

Vadászjelenetet ábrázoló mozaik egy római villából.

↓ A szobrok mögött a dízelmotor oldalfalát két helyen kivágták, bizony érdekes volt belenézni a belsejébe.

A kihagyhatatlan **Spanyol lépcső**. A dombon álló Santa Trinità dei Monti francia védnökség alatt álló templom és a spanyol követségnek is helyet adó **Piazza di Spagna** között francia pénzből 1723 és 1726 között. Azóta a spanyol követség elköltözött a Largo della Fontanella di Borghese-re, de a lépcső maradt.

Előtérben a **Piazza di Spagna** nevezetes **Bárka-kútja**. Ezt Pietro Bernini, Lorenzo Bernini apja és tanítója készítette 1627-ben. Szegény kőladikot 2015-ben futball huligánok súlyosan megrongálták.

A **Spanyol lépcső** felső végénél álló **Santa Trinità dei Monti templom**. Az előtte álló obeliszk csak egyiptomi utánzat, egykor a római politikus-történetíró Caius Sallustius Crispus tulajdona volt. A templom előtt 1789-ben állították fel.

La Fontana della Terrina. A többször áthelyezett kút a **Piazza della Chiesa Nuován** áll. Az 1590-ben készített kútnak eredetileg nem volt fedele, de a folytonosan belekerülő szemét miatt XV. Gergely pápa fedelet készíttetett rá.

Kilátás a **Spanyol lépcső** felső pontjáról. A bal oldali barack-színű házban élt egy ideig és itt is halt meg **John Keats** angol romantikus költő, akinek sírja a Cestius piramis mögötti Protestáns temetőben van.

A **Teknősbékák kútja a Piazza Mattein**. Az 1584-ben készült kutat a 17. században egészítették ki a teknősbékákat a kút peremére segítő ifjak bronz szobraival.

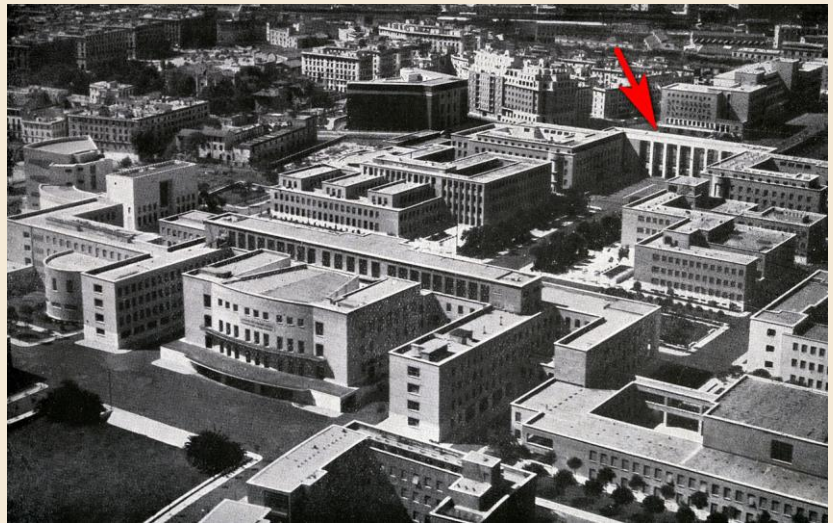

A **Viale della Moscheán** áll a **Római Nagymecset**. A Paolo Pertoghesi és Sami Mousawl építészek által tervezett mecset impozáns belső díszítése követi az iszlám hagyományokat. A 12000 hívő befogadására tervezett épületet 1974-ben kezdték el építeni. A képen látható a nagy vitát kiváltó minaret csúcsa, ami a tervek szerint magasabb lett volna a Szent Péter bazilikánál. A hatóságok tiltakozása nyomán végül egy méterrel alacsonyabbra építették, mint a bazilika kupolája.

A **La Sapienza** egyetem campusának főbejárata a **Piazzale Aldo Moro-n**. A napjainkban több mint százezer hallgatót oktató egyetemet 1303-ban alapították. Karai sokáig csak Róma belvárosában működtek, könyvtárát a 17. században épített La Sapienza palotában rendezték be, aminek a helyén egykor VIII. Bonifác pápa az egyetemet alapította.

A **La Sapienza** új, ma is működő egyetemi városát Mussolini nagy városátalakító terveinek keretében építette meg kedvenc építésze, Marcello Piacentini. A campust 1935-ben avatták fel a Duce és III. Viktor Emánuel király jelenlétében. A képen piros nyíllal van jelölve az a kapu, amelynek mai képe az előző felvételen látható.

Ez itt a **Pantheon** hátsó oldala

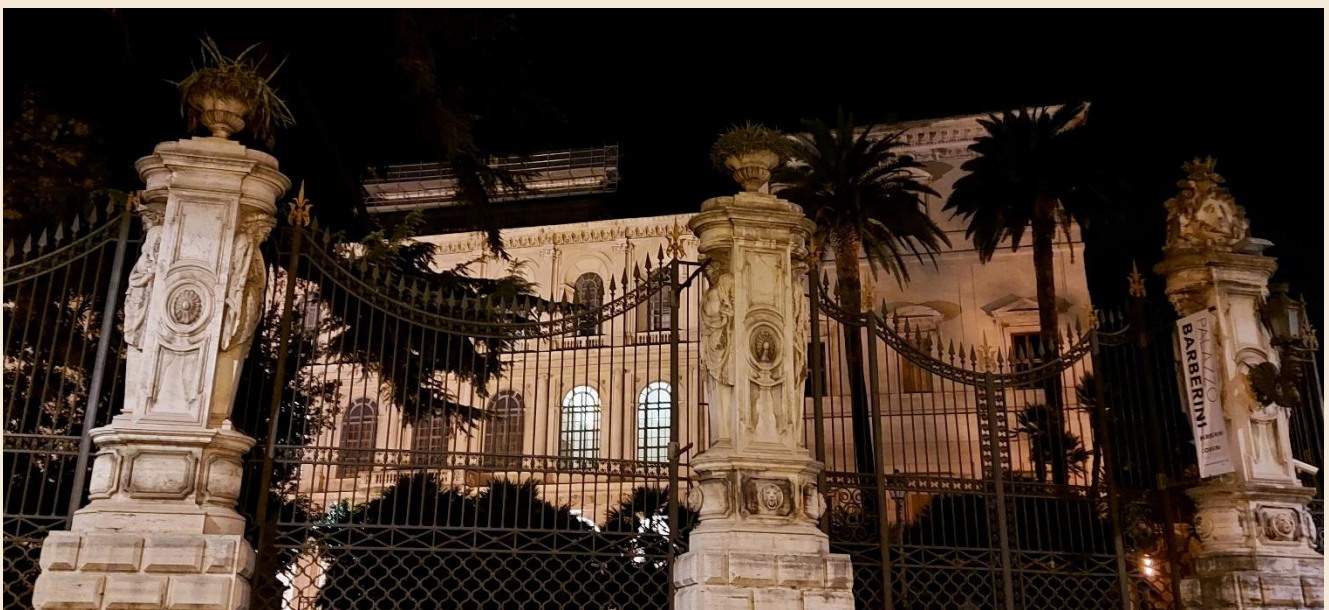

A **Capitolium nyugati lábánál** Kr.e. 13-ban fejezte be Augustus császár az unokaöccsének, **Marcellusnak ajánlott színház** építését. A középkorban erődtámmenné alakították, majd a 16. században a részben visszabontott antik színházat új ráépítéssel palotává alakították.

A Kr.u. 4. század elején fejezték be Róma legnagyobb, 3000 fürdőzőt kiszolgáló közfürdőjének építését. Nevét építőjének, Maximianus császár társuralkodója, **Diocletianus** után kapta. A fürdőt ellátó Aqua Marcia vízvezetékét a gótok 537-ben lerombolták, ezután a hatalmas épületek

anyagát elkezdték széthordani. A fürdő megmaradt részeit többször átalakították a századok során. A képen látható **Santa Maria degli Angeli e dei Martiri** templomot a 16. században építették az egykori frigidarium helyére.

A Triton-kút közelében áll a **Palazzo Barberini**. Építését Maderno és Borromini munkája után Lorenzo Bernini fejezte be a 17. században. A palotában jelenleg a Galleria Nazionale di arte Antica gyűjteményét lehet megtekinteni.

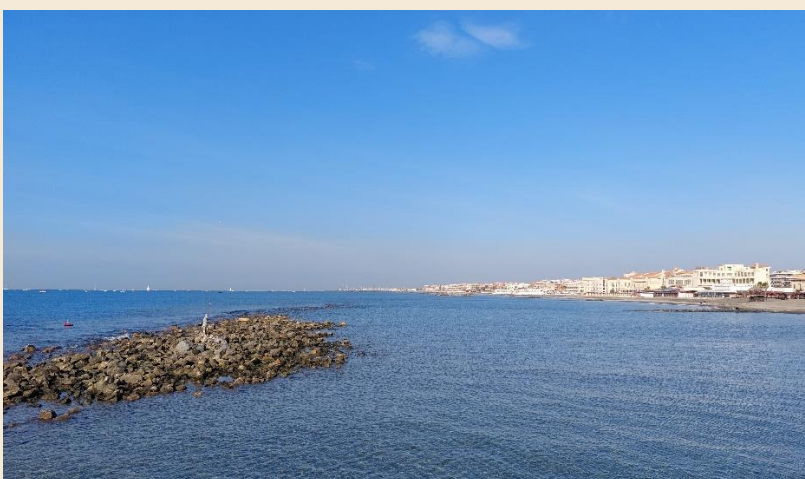
Az **Isola Tiberiana** esti hangulata, a Kr.e. 62-ben épí-tett **Ponte Fabricioval**

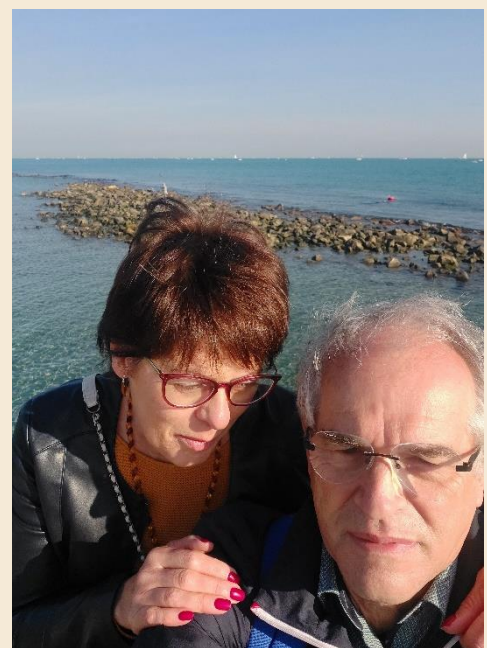
Októberben a Tirrén-tenger már kissé hűvös a **Lido di Ostiánál**. Néhány sportember még fürdött, de Zsuzsi maradt a vízen járás tanulásánál.

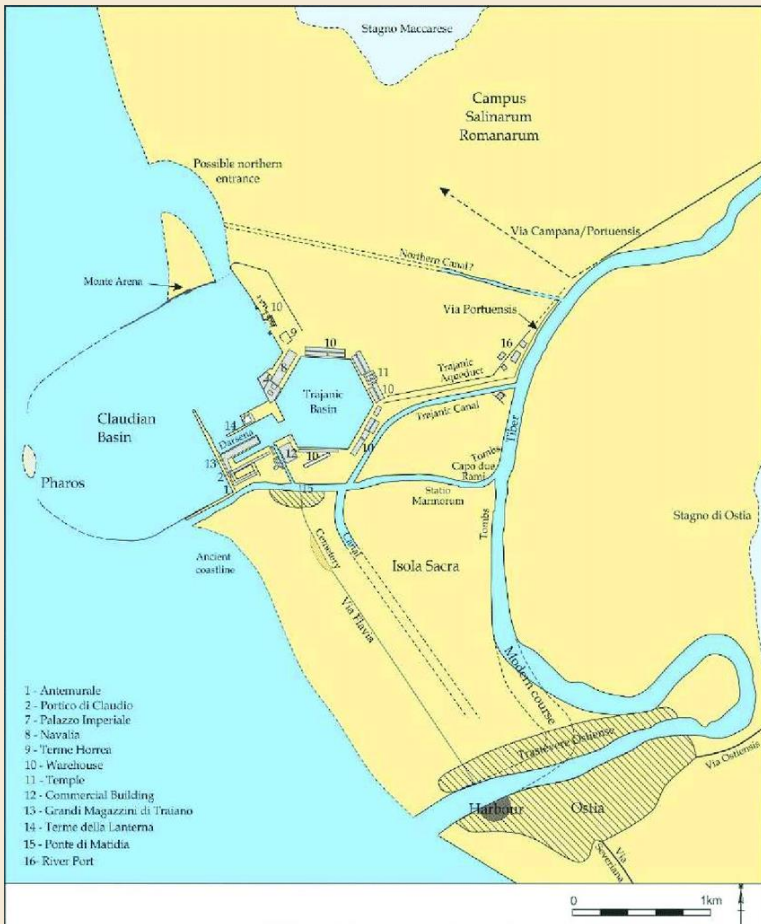
A tengerpart kellemesen homokos, a víz sekély, de az öltözőkabinokat már bezárták.

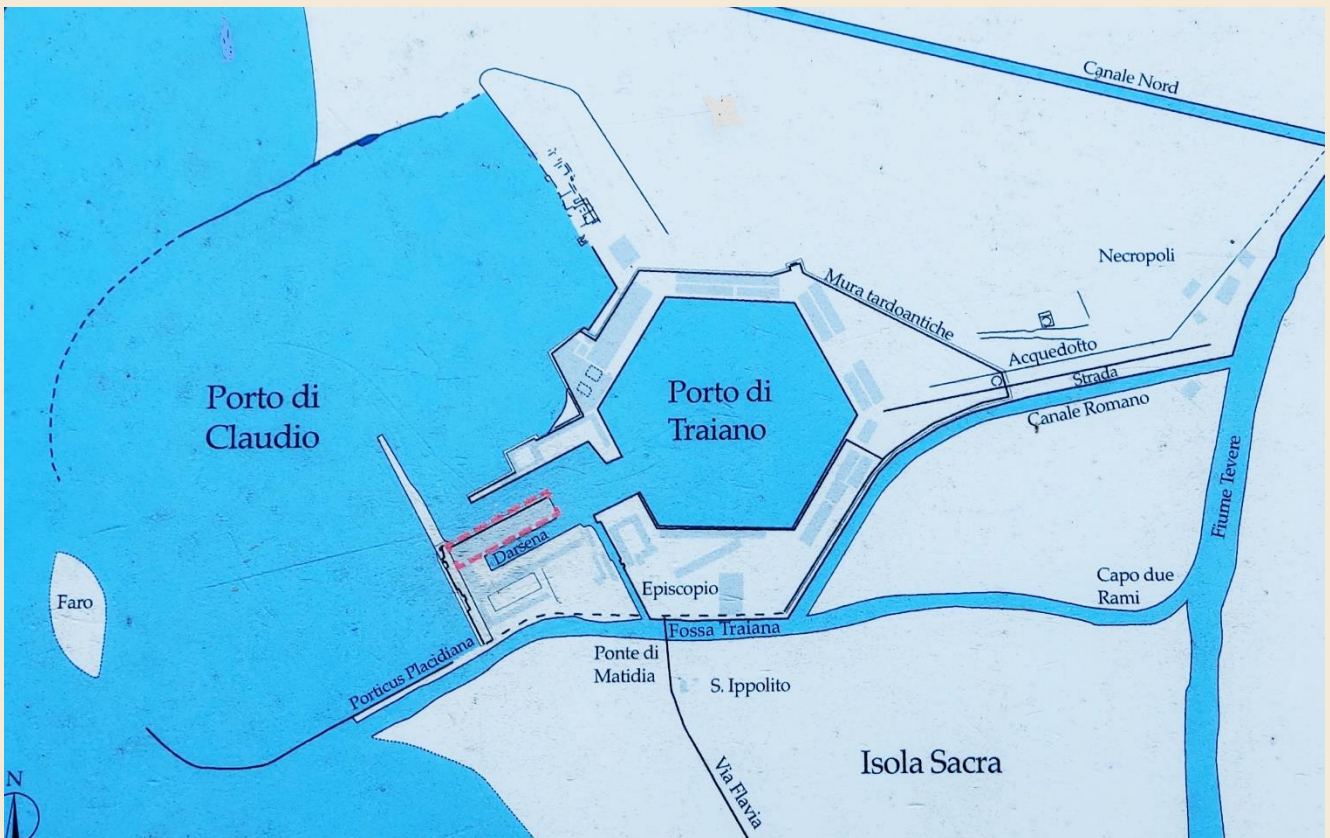
Kilátás Fiumicino felé a **Pontile di Ostiáról**

Kettecskén a **Pontile di Ostián**

Ha már kijutottunk a tengerpartra, szerettem volna valamelyest megérteni az ókori Róma áru és élelmiszer ellátásának főbb vonásait, ezért most egy kicsit foglalkozom a tengeri szállítással. Ez a vázlat a császárkorra kialakult kikötőket mutatja. Az erősen hordalékos Tiberis időszerűségünk kezdetére kezdte feltölteni az amúgy is kis kapacitású **Ostia**-kikötőt. Kissé északra Claudius császár új kikötőt (**Portus**) épített, amit később Traianus fejlesztett tovább.

Ezen a rajzon jól látható **Claudius hullámtörő** gátja, a betonnal megtöltve elsüllyesztett Néró-féle obeliszkszállító hajóra épített világítótorny és az új kikötő móló. **Claudius nagy kikötője** már megfelelő kapacitású volt, de a viharoktól nem volt eléggé védett, ezért Traianus idejében egy további, mesterséges belső kikötőt építettek, új kikötői és raktárépületekkel. Az elkészült hatszögletű **Traianus-féle kikötő** kiszolgálásához új folyami csatornákat ástak, utakat és vízvezetékeket is építettek.

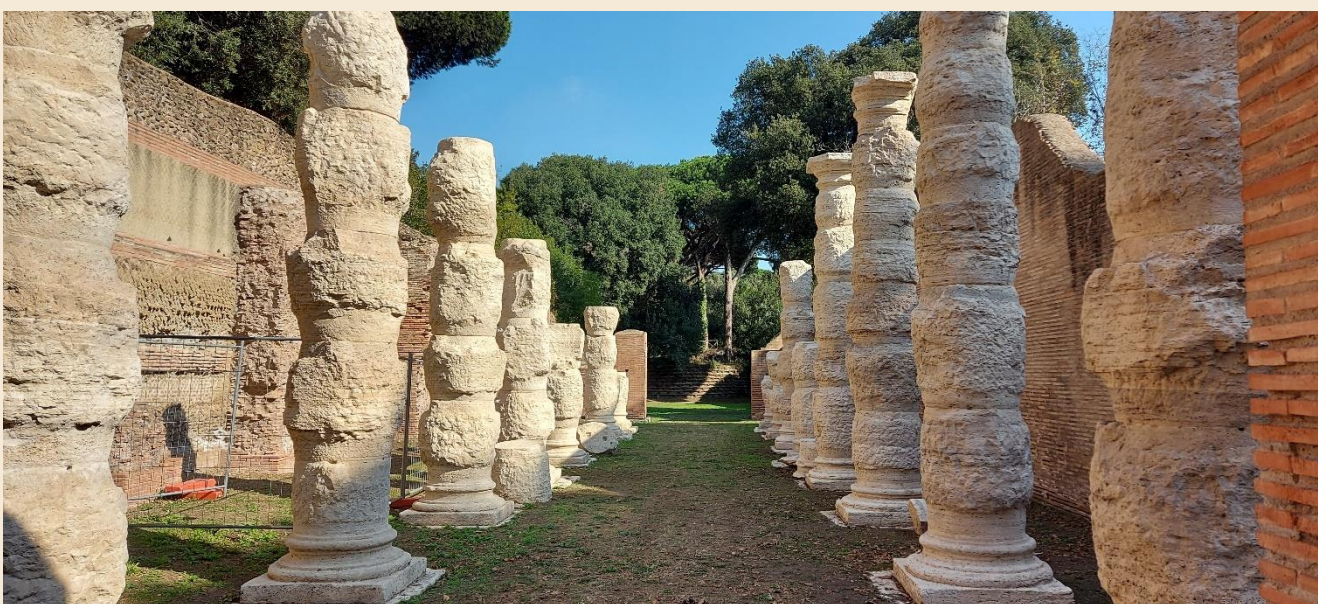

És íme a végeredmény!
Portus az ókori világ legnagyobb kikötőjévé és logisztikai központjává lett. Erre szükség is volt, mert a milliós világvárossá fejlődött Rómába özönlöttek a távoli vidékek árucikkei, nem beszélve az óriási mennyiségű egyiptomi és észak-afrikai gabona szállítmányokról. Érdekes módon **Ostia**, bár kikötőjét elvesztette, megtartotta a kereskedelmi irányító és adminisztratív központ szerepét. A régészeti

kutatások azt mutatják, hogy Portusban nem volt városi élet, sőt a kikötői személyzet és a munkások többsége is a 3 km-re levő Ostiából ingázott ide.

A Traianus építette kikötő romterületéhez nem könnyű eljutni autó nélkül. Tömegközlekedés nincs a közelben, így mi is jócskán gyalogoltunk a Róma-Fiumicino repülőtéri vasút végállomástól. A repülőtér és maga **Fiumicino** települése is feltöltésre, hordalékszátonyra épült, aminek itt-ott még vizenyős területe kiváló életteret biztosít a hódpatkányok (szebbik nevükön nutriák) részére. Csapatosan legelésznek a gyalogosforgalom nélküli területeken.

Portus romterületére díjmentes a belépés (persze oltási igazolvány, hőmérséklet mérés az kell). Az egykori kikötőváros helyén több rom található. Ezek többsége raktárépület volt. A képen látható két oszlopsorral épült 14 m széles átjáró folyosó **Claudius kikötőjének tárházait** kapcsolta össze.

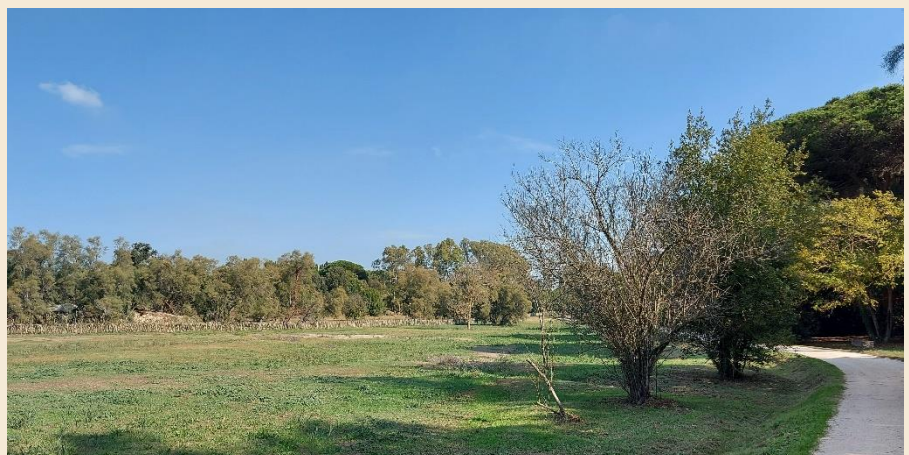
Ezek a falak annak a hatalmas gabonátároló raktárnak a maradványai, amelyet Traianus császár idejében építettek a hatszögletű belső kikötő bejáratánál.

Raktárak mindenütt. Ezzel szemben volt a Tiberishez készített mesterséges csatorna, a **Fossa Traiana** leágazása.

Portus belső kikötőjének partjához épült raktársort Marcus Aurelius idejében emelték.

Ennek a mezőnek a helyén volt a Claudius és a Traianus kikötőket összekötő mesterséges csatorna. Bizony alaposan feltöltődött.

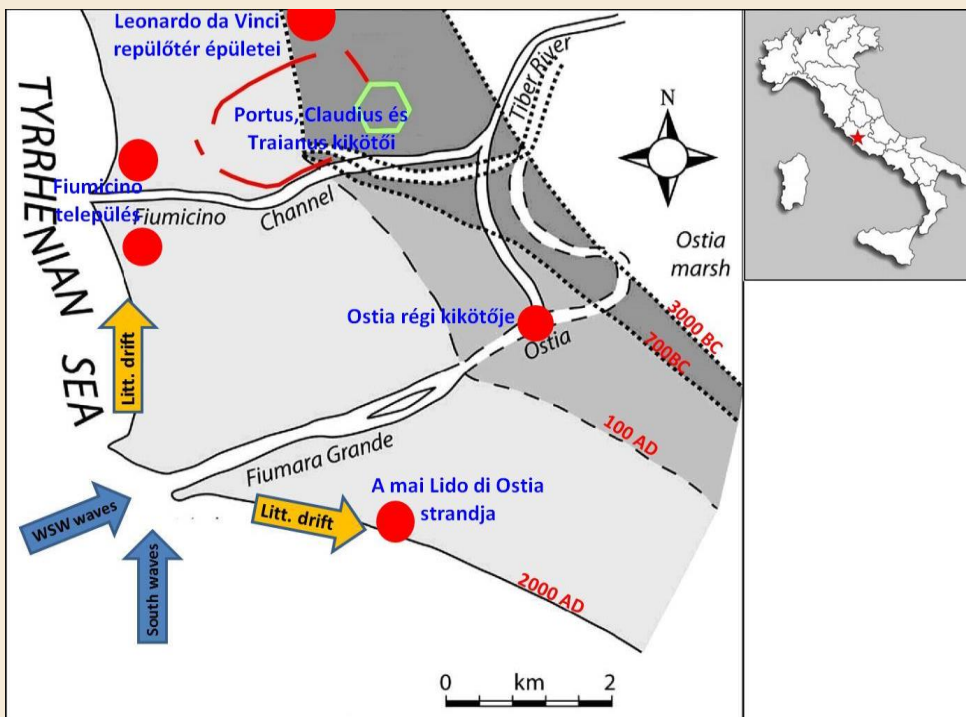

A kikötői romterület fái között látni az egykori belső kikötőt, mai nevén **Lago di Traiano** tavat, aminek tengeri összekötő csatornája már régen feltöltődött. Arra azonban találtak írásos bizonyítékot, hogy a belső kikötőbe még a 9. század vége felé is be lehetett hajózni. A tó és a romterület egymástól el van kerítve, mert mindkettőt más szervezet kezeli, ezért nehézkes a lejutás a tópartra.

Portus területén már az 1. században felépült egy **keresztény templom**. A képen látható három hajós bazilika raktárak átalakításából és összevontásából alakult ki a 4. század közepére, közel a belső kikötő partjához. Régészeti leletek szerint a templomot a 9. századig használták, majd a 14. században az épület

összeomlott. Érdekes, hogy ilyen sokáig működött, hiszen a kikötők forgalma folyamatosan hanyatlott 330 után, amikor a Constantinus császár Bizáncot választotta a birodalom székhelyéül.

A térképen követhetjük a tengeri partvonal változását. A folyó hordaléka és a tengeri áramlatok előbb **Ostia**, majd **Portus** kikötőjét is feltöltötték. Ma már mindkettő romjai messze vannak a tengertől.

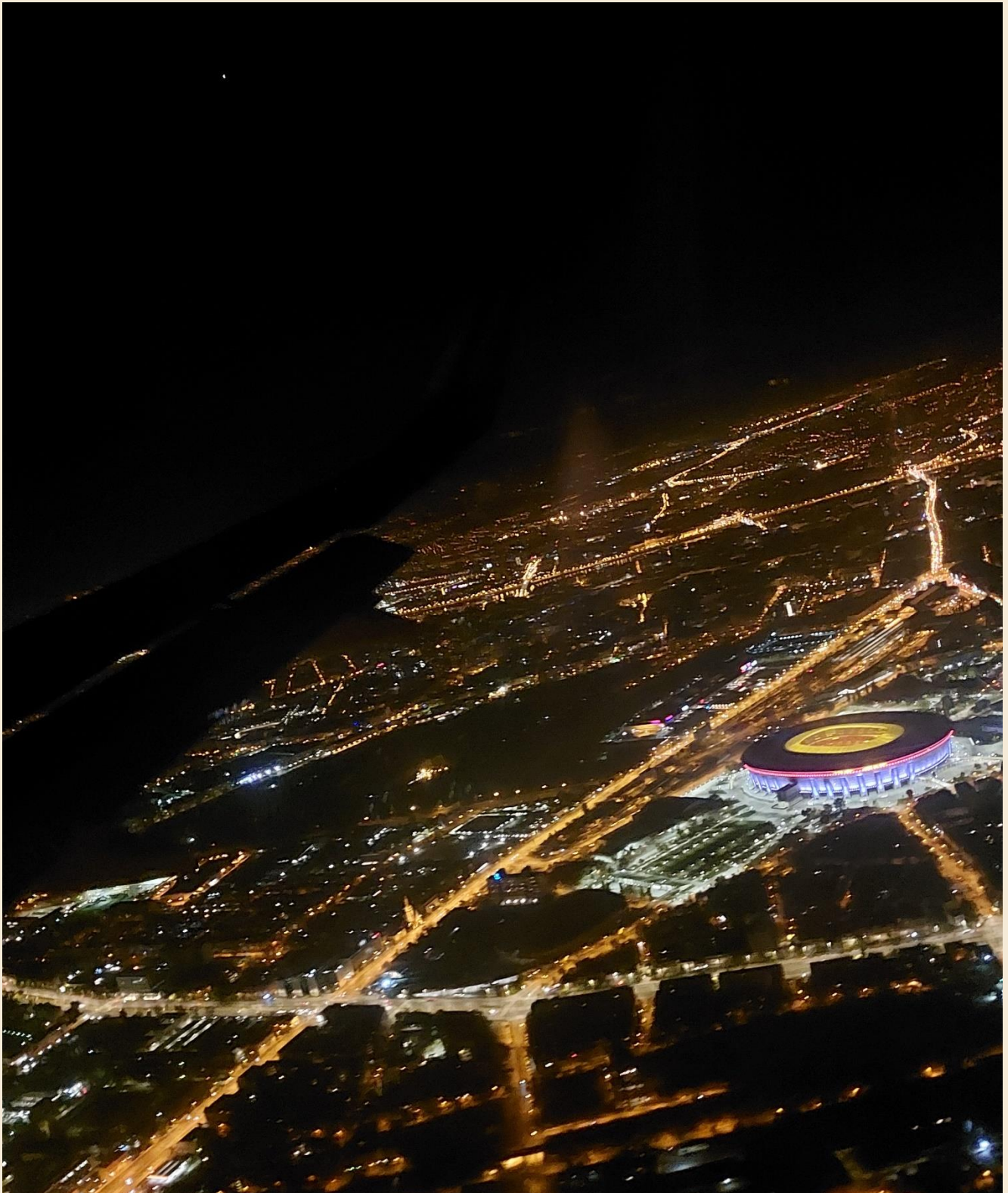

De hogyan került az irdatlan mennyiségű árutömeg a kikötőből a több mint 30 km távolságban levő Rómába? **Ostiát a Via Ostiensis út, Portust a Via Portuensis út** kötötte össze a Rómával. A legfontosabb tömegárúk (gabona, növényi olajok, bor, vadállatok, rabszolgák és építési márvány) szállítási módját a Tiberisen árral szemben haladó bivaly vagy ökörvontatta bárkák, ma azt mondanánk uszályok, jelentették. De hová vitték a sok terméket, gabonát?

Hát ide, az **Emporiumba**. Róma raktárvárosa, kereskedelmi központja, kikötője az Aventinusdombtól délnyugatra, a Tiberis partja mentén épült meg. Ma már csak kevés romja látszik a Tevere partján, de az itt megfordult áru tömegére jellemző a folyóparttól kissé távolabb, az évszázadok alatt felépített 35 méter magas domb, a Mons Testaceus mérete.

Róma főként légiókat és közigazgatást exportált, amihez kevés amfora kellett, az amfora visszaváló üzletág pedig ismeretlen volt, ezért a szükségtelen, vagy sérült tárolóedényeket a kereskedők összetörték és a törmelékből akkurátusan megépítették a **Mons Testaceus** cserépdombot, kb. 500 méterre az **Emporium** logisztikai központtól.

Ez volt számunkra Róma 2021 októberében. Este visszamentünk a Fiumicino repülőtérre és irány Budapest.

SZÁLLÁSUNK

